

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Водич за Член 17
од Европската
конвенција
за човекови права

Забрана на злоупотреба
на правата

Ажурирано на 31 август 2019

Translation co-funded
by the European Union

Издавачите или организациите кои сакаат да го преведат и/или репродуцираат овој Водич во целост или делумно во облик на печатено или електронско издание треба да контактираат на publishing@echr.coe.int за информации за постапката за овластување.

Ако ве интересира на кои преводи од Водичите за судска пракса се работи, погледнете на [Претстојни преводи](#).

Овој водич е изготвен под надлежност на *Jurisconsult* и не го обврзува Судот. Водичот може да подлежи на уреднички измени.

Водичот е првично изработен на англиски јазик. Тој редовно се ажурира, а последно на 31 август 2019.

Водичите за судска пракса се достапни за преземање на www.echr.coe.int (Судска пракса - анализа на судска пракса - Водичи за судска пракса).

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2019

Овој превод е изработен со финансиски средства од заедничка програма на Европската Унија и Советот на Европа. Тука искажаните гледишта не треба да се смета дека го рефлектираат официјалното мислење на Европската Унија.

Содржина

Белешка за читателот	5
I. Вовед	6
II. Општи начела	8
A. На кого се однесува Член 17	8
1. Држави	8
2. Групи и поединци	8
B. Злоупотреба на права	
10	
1. Поим за злоупотреба на права	
10	
2. Злоупотреба на права и злоупотреба на правото на индивидуална жалба (Член 35 § 3 (a))	
10	
3. Темелни вредности на Конвенцијата	
10	
4. Цели забранети со Член 17	11
5. Важност на контекстот	12
6. Влијание на оспореното однесување	13
C. Различни употреби на Член 17	14
1. Директна примена	14
a. Придружна природа и ефект на член 17	13
b. Опсег на примена	13
c. Права што не ги покрива член 17	14
d. Права што ги покрива член 17	15
e. Кога се применува член 17	16
2. Помош во толкувањето материјални одредби од Конвенцијата	17
III. Примери од судска пракса	19
A. Поттикнување и оправдување тероризам и воени злосторства	19
1. Примена на Член 17	19
2. Непримена на Член 17	19
3. Употреба на Член 17 како помош во толкувањето	20
4. Неупотреба на Член 17	20
B. Поттикнување насилство	20
1. Примена на Член 17	20
2. Непримена на Член 17	21
3. Употреба на Член 17 како помош во толкувањето	21
4. Неупотреба на Член 17	23
C. Наводни закани за територијалниот интегритет и уставниот поредок	23
Непримена на Член 17	23
D. Промовирање тоталитарни идеологии	24
1. Комунизам	24
a. Примена на член 17	22
b. Непримена на член 17	22
c. Употреба на член 17 како помош во толкувањето	23

2. Нацистичка идеологија	26
a. Непримена на член 17	24
b. Употреба на член 17 како помош во толкувањето.....	24
c. Неупотреба на член 17	25
3. Шеријат	27
a. Примена на член 17.....	25
b. Употреба на член 17 како помош во толкувањето.....	25
c. Неупотреба на член 17	26
E. Поттикнување омраза	28
1. Ксенофобија и расна дискриминација	28
a. Примена на член 17.....	26
b. Непримена на член 17.....	26
c. Употреба на член 17 како помош во толкувањето.....	27
2. Омраза на етничка основа.....	29
a. Омраза против Ромите.....	27
i. Непримена на член 17	27
ii. Употреба на член 17 како помош во толкувањето	27
b. Антисемитизам.....	28
iii. Примена на член 17	28
iv. Неупотреба на член 17	28
c. Други видови на етничка омраза.....	28
v. Непримена на член 17	28
vi. Употреба на член 17 како помош во толкувањето	29
vii. Неупотреба на член 17.....	29
3. Хомофобија	31
a. Употреба на член 17 како помош во толкувањето.....	29
b. Неупотреба на член 17.....	29
4. Религиозна омраза	31
a. Омраза кон немуслимани.....	29
i. Примена на член 17.....	29
ii. Непримена на член 17.....	30
b. Исламофобија.....	30
i. Примена на член 17.....	30
ii. Непримена на член 17	30
iii. Употреба на член 17 како помош во толкувањето	31
iv. Неупотреба на член 17.....	31
F. Негирање на холокаустот и сродни прашања.....	33
1. Примена на Член 17.....	33
2. Непримена на Член 17	34
3. Употреба на Член 17 како помош во толкувањето	34
4. Неупотреба на Член 17	35
G. Историски дебати.....	36
1. Непримена на Член 17	36
2. Употреба на Член 17 како помош во толкувањето	37
Прилог.....	38
Список на цитирани предмети.....	420

Белешка за читателот

Овој Водич е дел од серијал Водичи за судска пракса објавени од Европскиот суд за човекови права (во понатамошниот текст: „Судот“, „Европскиот суд“ или „Судот во Стразбур“) за да ги информира правните практичари за најважните пресуди и одлуки на Судот во Стразбур. Овој конкретен Водич ја анализира и резимира судската пракса за Член 17 од Европската Конвенција за човекови права (во понатамошниот текст: „Конвенцијата“ или „Европската конвенција“). Читателот овде ќе ги најде главните начела во оваа област и релевантните преседани.

Цитираната судска пракса е одбрана од водечките, главни и/или најнови пресуди и одлуки.*

Пресудите и одлуките на судот служат не само за да се одлучува по предметите што доаѓаат пред судот, туку и општо да се разјаснат, заштитат и развијат правилата воведени со Конвенцијата, и со тоа да се придонесе државите да ги почитуваат обврските преземени како земји-потписнички (*Ирска против Обединетото Кралство*, 18 јануари 1978, § 154, Серија А бр. 25, и поново, *Јеронович против Латвија* [ГСС], бр. 44898/10, § 109, 5 јули 2016).

Задачата на системот воспоставен со Конвенцијата е на тој начин да се одредат, во општ интерес, прашања од јавната политика и со тоа да се подигнат стандардите за заштита на човековите права и да се прошири судската пракса во заедницата на земјите од Конвенцијата (*Константин Маркин против Русија* [ГСС], бр. 30078/06, § 89, ЕКЧП 2012). И Судот ја нагласува улогата на Конвенцијата како „уставен инструмент на европскиот јавен поредок“ во областа на човековите права (*Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi против Ирска* [ГСС], бр. 45036/98, § 156, ЕКЧП 2005-VI).

Овој водич содржи референци на клучни поими за секој цитиран член од Конвенцијата и нејзините Протоколи. Правните прашања на кои се работи во секој случај се резимирани во [Список на клучни поими](#), одбрани од збирка поими преземена (најчесто) директно од текстот на Конвенцијата и Протоколите.

[Базата HUDOC](#) на судската пракса на Судот овозможува пребарување по клучен поим. Пребарувањето со тие клучни поими овозможува да се најде група документи со слична правна содржина (Образложението и заклучоците на Судот за секој предмет се резимирани преку клучните поими). Клучните поими за поединечни предмети може да се најдат со кликање на јазичето *Детали на предметот* во HUDOC. За повеќе информации за базата HUDOC и клучните поими, прочитајте во [Прирачник за корисници за HUDOC](#).

* Цитираната судска пракса може да биде на кој било или и на двата службени јазици (англиски или француски) на Судот и Европската комисија за човекови права. Освен ако е наведено поинаку, сите референци се за пресуда по меритумот донесена од совет на Судот. Кратенката „(одл.)“ укажува дека се цитира одлука на Судот, а „[ГСС]“ дека предметот бил изнесен пред Големиот судски совет.

Член 17 од Конвенцијата - Забрана на злоупотреба на правата

„Ниту една одредба од Конвенцијата не може да се толкува на начин според кој на некоја држава, група или поединец им е дадено правото да преземаат активности или постапки со кои се загрозува некое право или слобода што се признати со оваа Конвенција или со кои се ограничуваат овие права и слободи во мерка поголема од онаа предвидена со Конвенцијата.“

Клучни поими во HUDOC

Забрана на злоупотреба на правата (17) - Загрозување права и слободи (17) - Прекумерно ограничување права и слободи (17)

I. Вовед

1. Член 17 забранува загрозување и прекумерно ограничување на правата и слободите признати во Конвенцијата. Тоа важи за држави, групи и поединци.
2. Текстот на Член 17 е извлечен од Член 30 од [Универзалната декларација за човекови права](#) (1948). Одредби еквивалентни на Член 17 има и во [Меѓународниот договор за граѓански и политички права](#) (1966), [Американската конвенција за човекови права](#) (1969) и [Повелбата за темелни права во Европската Унија](#) (2000).
3. Оваа темелна одредба на Конвенцијата е наменета да ги штити правата уредени во неа преку заштита на слободното работење на демократските институции ([Германска комунистичка партија \(КПД\) против Германија](#), 1957, одлука на Комисијата).
4. Член 17 беше вклучен во Конвенцијата бидејќи не можеше да се исклучи дека лице или група лица би се обиделе да се потпрат на правата втемелени во Конвенцијата за да извлечат право да вршат активности наменети да ги загрозат токму тие права ([Перинчек против Швајцарија](#) [ГСС], 2015, § 113; [Жданока против Латвија](#) [ГСС], 2006, § 99 во однос на подготовката за Конвенцијата). Особено не се исклучува тоталитарни движења, организирани како политички партии, да ја укинат демократијата откако проспирале под демократскиот режим, и такви примери има во современата европска историја ([Refah Partisi \(Партија на благосостојбата\) и други против Турција](#) [ГСС], 2003, § 99).
5. Со оглед на јасната врска меѓу Конвенцијата и демократијата, никој не може да биде овластен да се потпре на одредбите од Конвенцијата за да ги ослаби или загрози идеалите и вредностите на едно демократско општество ([Refah Partisi \(Партија на благосостојбата\) и други против Турција](#) [ГСС], 2003, § 99). Затоа општата цел на Член 17 е да спречи тоталитарни или екстремистички групи да ги експлоатираат за свои интереси начелата искажани во Конвенцијата ([В.П. и други против Полска](#) (одл.), 2004; [Паксас против Литванија](#) [ГСС], 2011, § 87).
6. Член 17 е поврзан со концептот за „демократија што може да се брани себе“ ([Фогт против Германија](#), 1995, §§ 51 и 59; [Жданока против Латвија](#) [ГСС], 2006, § 100; [Ердел против Германија](#) (одл.), 2007; [Перинчек против Швајцарија](#) [ГСС], 2015, § 242).
7. Во системот на Конвенцијата природно постои извесен компромис меѓу условите да се брани демократското општество и индивидуалните права. За да се гарантира стабилноста и делотворноста на еден демократски систем, од државата може да се бара да преземе конкретни мерки да се заштити со внимателна проценка на нивниот опфат и нивните последици ([Жданока против Латвија](#) [ГСС], 2006, §§ 99-100; [Петропаоловски против Латвија](#), 2015, §§ 71-72).

8. Со забраната на „злоупотреба на правата“, Член 17 е наменет да им обезбеди на демократиите средства за борба против постапки и активности што ги загрозуваат или несоодветно ги ограничуваат темелните права и слободи, било тие постапки и активности да ги врши „држава“, „група“ или „поединец“ (*Бирсан против Романија* (одл.), 2016, § 68).

II. Општи начела

A. На кого се однесува Член 17

1. Држави

9. Кога Член 17 се однесува на држави, зборот „држава“ се однесува на земјите потписнички на Конвенцијата (*Бирсан против Романија* (одл.), 2016, § 71).

10. Член 17 има две дејства. Прво, ги спречува земјите потписнички да употребат некоја одредба од Конвенцијата за да ги загрозат правата и слободите што таа ги штити. Второ, ги спречува земјите потписнички да се потпрат на одредба од Конвенцијата за да ги ограничат правата и слободите заштитени со таа одредба во поголема мера одошто е тоа уредено во Конвенцијата (*Бирсан против Романија* (одл.), 2016, § 71).

11. Имало случаи кога се повикало на Член 17 во наводи дека некоја држава постапила на начин што загрозува некои од тие права и слободи или ги ограничува во поголема мера одошто е тоа уредено со Конвенцијата (*Мозер против Република Молдавија и Русија* [ГСС], 2016, § 222). Досега против ниту една држава нема пресуда на оваа основа.

12. Во некои предмети, кога упатува на одлуката според материјалните одредби на Конвенцијата, Судот не нашол за сходно да го разгледа предметот и според Член 17 (*Енгел и други против Холандија*, 1976, § 104; *Споронг и Ленрот против Шведска*, 1982, § 76; *Улусој и други против Турција*, 2007, § 59).

13. Во други случаи, Судот има отфрлено такви жалби поради недоволно докази дека тужената држава намерно сакала да загрози некое од правата на кои се повикува жалителот или да ограничи некое од тие права во поголема мера одошто е тоа уредено со Конвенцијата (*Бирсан против Романија* (одл.), 2016, § 71; *Серо против Франција* (одл.), 2004; *Преда и Дардари против Италија* (одл.), 1999; Видете и *X., Y. и Z. против Обединетото Кралство*, 1982, одлука на Комисијата; *Контрада против Италија*, 1997, одлука на Комисијата).

14. Во *Мозер против Република Молдавија и Русија* [ГСС], 2016, жалителот тврдел дека има повреда на Член 17 од страна на тужената држава поради тоа што го толерира незаконскиот режим во самопрогласената „Молдавска Република Транснистрија“, која не ги признава правата од Конвенцијата. Судот одлучил дека жалбата е вон опсегот на Член 17 (§ 223).

15. Во *Ешингдејн против Обединетото Кралство*, 1985, жалителот, пациент во ментална установа, бил подложен на построг режим во специјална психијатриска болница деветнаесет месеци подолго одошто тоа било потребно за неговото ментално здравје поради задоцнетото преместување во редовна психијатриска болница. Бидејќи местото и условите за лишување од слобода во специјалната болница со построг режим не престанале да бидат соодветни за „законско лишување од слобода на лице со психички проблеми“, судот не можел да одлучи дека, спротивно на Член 17, правото на жалителот на слобода и безбедност било ограничено во поголема мера одошто е тоа уредено со Член 5 § 1 (д) (§ 47).

2. Групи и поединци

16. Во однос на групи и поединци, целта на Член 17 е да им оневозможи од Конвенцијата да извлечат право да се впуштат во активност или да извршат постапка чија цел е да загрози некои од правата и слободите признати во Конвенцијата (*Лолес против Ирска (бр. 3)*, 1961, § 7 од „Законот“ дел; *Орбан и други против Франција*, 2009, § 33; *Паксас против Литванија* [ГСС], 2011, § 87; *Roј TV A/S против Данска* (одл.), 2018, § 30; *Шимунџиќ против Хрватска* (одл.), 2019, § 37).

17. Останатиот дел од овој Водич го разгледува Член 17 во однос на групи и поединци.

В. Злоупотреба на права

1. Поим за злоупотреба на права

18. Концептот за „злоупотреба“ го има во Член 17 и во Член 35 § 3 (а) (злоупотреба на правото на индивидуална жалба). Тоа се однесува на обичното значење според општата правна теорија - имено, штетно остварување на едно права од страна на имателот на начин што е очигледно недоследен со или спротивен на целта за која тоа право се дава/е наменето (*Миролубовс и други против Латвија*, 2009, §§ 62 и 65; *С.А.С. против Франција* [ГСС], 2014, § 66).

19. За да се утврди дали некое однесување претставува злоупотреба на права, Судот ги анализира целите на жалителот кога се потпира на Конвенцијата и нивната усогласеност со овој инструмент.

20. Член 17 е релевантен кога жалителот сака да оттргне некоја одредба на Конвенцијата од нејзината вистинска цел преку користење на правото што таа го гарантира за да оправда, охрабри или изврши постапки коишто:

- се косат со текстот и духот на Конвенцијата (*М'Бала М'Бала против Франција* (одл.), 2015; *Гарауди против Франција* (одл.), 2003; *Касимакунов и Сајбаталов против Русија*, 2013; *В.П. и други против Полска* (одл.), 2004; *Вич против Германија (бр. 2)* (одл.), 2005);
- не се во согласност со демократијата и/или други темелни вредности на Конвенцијата (*Перинчек против Швајцарија* [ГСС], 2015, § 114; *Павел Иванов против Русија* (одл.), 2007; *Норвуд против Обединетото Кралство* (одл.), 2004; *Roj TV A/S против Данска* (одл.), 2018, § 48);
- ги повредуваат правата и слободите што се признати во неа (*Лолес против Ирска (бр. 3)*, 1961, § 7 од „Законот“; *Варела Геис против Шпанија*, 2013, § 40; *Молнар против Романија* (одл.), 2012).

21. Ако се дозволат, тие постапки би ги загрозиле правата и слободите признати во Конвенцијата (*Гарауди против Франција* (одл.), 2003; *Касимакунов и Сајбаталов против Русија*, 2013).

2. Злоупотреба на права и злоупотреба на правото на индивидуална жалба (Член 35 § 3 (а))

22. Кога жалителот сака да ги оствари своите права од Конвенцијата на начин што блатантно ги повредува правата и вредностите што ги штити Конвенцијата, таквото однесување може да претставува злоупотреба на правото на индивидуална жалба во смисла на Член 35 § 3 (а) (*Кох против Полска* (одл.), 2017, § 32; видете и *Практичен водич за критериуми за допуштеност*, под „Злоупотреба на правото на жалба“).

23. Во *Кох против Полска* (одл.), 2017, жалителот употребил сила да отстрани примероци од коса од својата поранешна сопруга и од ќерка си во обид да докаже дека не е татко на ќерката. Во постапката по Конвенцијата, се жалел по Член 6 и 8 дека не можел да поведе постапка пред домашните судови за да се одрече од татковството. Имајќи го предвид Член 17, Судот утврдил дека во исклучителните околности на предметот, со тоа што се повикува на Член 8 пред Судот врз основа на докази стекнати со повреда на правата од Конвенцијата на други луѓе, жалителот го злоупотребил правото на индивидуална жалба (§§ 31-34).

3. Темелни вредности на Конвенцијата

24. При проценката на однесувањето на жалителот и целите во смисла на Член 17, Судот ги зема предвид вредностите искажани и гарантирани со Конвенцијата, особено во нејзината Преамбула (*Delfi AS против Естонија* [ГСС], 2015, § 136; *Гарауди против Франција* (одл.), 2003; *М'Бала М'Бала против Франција* (одл.), 2015), како и вредностите на кои почива Конвенцијата (*Леидју и Исорни против Франција*, 1998, §

53; *Паксас против Литванија* [ГСС], 2011, § 87), како на пример:

- правда и мир (*М'Бала М'Бала против Франција* (одл.), 2015; *Гарауди против Франција* (одл.), 2003; *Д.И. против Германија*, 1996, одлука на Комисијата; *Маре против Франција*, 1996, одлука на Комисијата; *Каратас и Сари против Франција*, 1998, одлука на Комисијата);
- делотворна политичка демократија (*Жданока против Латвија* [ГСС], 2006, §§ 98-99; *Refah Partisi (Партија на благосостојбата) и други против Турција* [ГСС], 2003, § 99; *Кинен против Германија*, 1988, одлука на Комисијата);
- мирно решавање меѓународни конфликти и неповредливост на човековиот живот (*Хизб ут-Тахрир и Други против Германија* (одл.), 2012, § 74; *Касимакунов и Сајбаталов против Русија*, 2013, § 106);
- толеранција, општествен мир и недискриминација (*Павел Иванов против Русија* (одл.), 2007; *Норвуд против Обединетото Кралство* (одл.), 2004; *Белкасем против Белгија* (одл.), 2017);
- родова еднаквост (*Касимакунов и Сајбаталов против Русија*, 2013, § 110);
- соживот на членовите на општеството без расна поделба (*Вона против Унгарија*, 2013, § 57).

4. Цели забранети со Член 17

25. Член 17 забранува жалителите да се повикуваат на Конвенцијата за да вршат, охрабруваат или оправдуваат дела што претставуваат или се карактеризираат со:

- омраза (*Перинчек против Швајцарија* [ГСС], 2015, §§ 115 и 230; *Молнар против Романија* (одл.), 2012; *Белкасем против Белгија* (одл.), 2017);
- насилство (*Хизб ут-Тахрир и други против Германија* (одл.), 2012, § 73; *Касимакунов и Сајбаталов против Русија*, 2013, § 106; *Каптан против Швајцарија* (одл.), 2001; *Белкасем против Белгија* (одл.), 2017);
- ксенофобија и расна дискриминација (*Јерсилд против Данска*, 1994, § 35; *Хлимерфен и Хагенбек против Холандија*, 1979, одлука на Комисијата; *Фере v. Белгија*, 2009);
- антисемитизам (*Павел Иванов против Русија* (одл.), 2007; *В.П. и други против Полска* (одл.), 2004);
- исламофобија (*Норвуд против Обединетото Кралство* (одл.), 2004; *Серо против Франција* (одл.), 2004; *Сула и други против Франција*, 2008);
- тероризам и воени злосторства (*Орбан и други против Франција*, 2009, § 35; *Лерој против Франција*, 2008, § 27; *Roj TV A/S против Данска* (одл.), 2018, §§ 46-47);
- негирање и ревизија на јасно утврдени историски факти, како холокаустот (*Леидју и Исорни против Франција*, 1998, § 47; *М'Бала М'Бала против Франција* (одл.), 2015; *Гарауди против Франција* (одл.), 2003; *Вич против Германија (бр. 2)* (одл.), 2005);
- презир кон жртвите на холокаустот, војна и/или тоталитарен режим (*Вич против Германија (бр. 2)* (одл.), 2005; *Фатулајев против Азербејџан*, 2010, § 81; *Вајнаи против Унгарија*, 2008, § 25; *Фабер против Унгарија*, 2012, § 58);
- тоталитарна идеологија и други политички идеи несоодветни за демократијата (*Леидју и Исорни против Франција*, 1998, § 53; *Вона против Унгарија*, 2013, § 36; *Вајнаи против Унгарија*, 2008, § 25; *Касимакунов и Сајбаталов против Русија*, 2013, §§ 108-113; *Refah Partisi (Партија на благосостојбата) и други против Турција* [ГСС], 2003, § 132; *Шиманек против Австрија* (одл.), 2000; *Кинен против Германија*, 1988, одлука на Комисијата; *Германска комунистичка партија (КПД) против Германија*, 1957, одлука на Комисијата).

26. Кога жалителот се стреми кон една или повеќе од горенаведените цели, Член 17 е релевантен. Судот, сепак, може да одлучи да ги разгледува тие прашања без да го

употреби Член 17 (*Зана против Турција*, 1997; *Сурек против Турција (бр. 1)* [ГСС], 1999; *Балсите-Лидеикиене против Литванија*, 2008; *Вејделанд и други против Шведска* 2012; *Смајќ против Босна и Херцеговина* (одл.), 2018; видете и во Водичот за судска пракса за Член 11 и за Член 10 (во подготовка) од Конвенцијата.

27. Кога жалителот се стреми кон цели со поинаква природа, макар тие биле за осуда, Член 17 не е релевантен.

28. Во *Паксас против Литванија* [ГСС], 2011, на жалителот, поранешен претседател на Литванија, му било забрането да се кандидира на претседателски и парламентарни избори поради разрешувањето од функција по обвинителна постапка. Додека бил на функцијата претседател тој незаконски и за свои лични цели му дал литванско државјанство на руски деловен човек, му открил државна тајна и го искористил својот личен статус да изврши несоодветно влијание врз приватна фирма во корист на блиски познаници. Во поднесокот од владата, вистинската цел на жалителот била да ја искористи машинеријата на Конвенцијата заради политичка одмазда и повторен избор за претседател. Но судот утврдил дека тие наводи се неважни: немало показател дека жалителот се стреми кон цел чија природа е иста како целите забранети со Член 17 (§ 89). Утврдена е повреда на Член 3 од Протокол 1, без убедување во важноста на дисквалификацијата на жалителот заради зачувување на демократскиот поредок во Литванија (§ 107).

29. Во *Палусински против Полска* (одл.), 2006, жалителот бил осуден врз основа на книга што ја напишал во која ги поттикнува читателите да користат наркотици со тоа што ги опишува како корисни за психичкото и физичкото здравје. Иако ставовите изразени од страна на жалителот биле против домашната политика против дрога, Судот не бил убеден од аргументот на владата дека оваа жалба треба да се смета како злоупотреба на правото во смисла на Член 17. Така, жалителот можел да се повика на Член 10. На крај, Судот ја отфрлил жалбата како очигледно неоснована и утврдил дека осудителната пресуда била сразмерна на легитимната цел да се заштитат здравјето и моралот.

30. Во *Рубинс против Латвија*, 2015, жалителот, универзитетски професор, бил отпуштен во контекстот на спор за укинувањето на неговата катедра откако го информирал ректорот дека има намера да ѝ ги открие на јавноста проблемите со плагијаторство и несоодветно трошење на државни средства ако овој не го реши спорот под условите што ги предложил жалителот. Владата тврдела дека мејлот на жалителот до неговиот работодавач содржел уцена и отворени закани, па затоа не може да се заштити со Член 10. Владата го повикала Судот да го примени Член 17 со аргумент дека усвоениот пристап за одрекување на холокаустот и слични предмети не треба да се толкува премногу рестриktivно. Судот не го прифатил овој предлог бидејќи од текстот на посочениот мејл не може да се заклучи дека содржи нешто насочено кон ослабување или загрозување на идеалите и вредностите на едно демократско општество (§§ 41 и 48). Судот на крај утврдил повреда на Член 10.

31. Во *Катамадзе против Грузија* (одл.), 2006, жалителот, новинар, бил осуден за објавување неточни информации и навредливи коментари за други новинари. Според владата, жалителката, чија единствена цел била да ги навреди засегнатите лица и да ги загрози нивните права, ја злоупотребила својата слобода на изразување. Судот утврдил дека аргументите на владата се во опсегот на став 2 од Член 10 и не сметал дека е потребно тие да се разгледуваат и под Член 17. Жалителката не можела да покаже дека нејзините изјави не претставуваат самоволен личен напад, па жалбата била прогласена за очигледно неоснована.

5. Важност на контекстот

32. За да се утврди дали жалителот се стреми кон некоја од целите забранети со Член 17, Судот ги разгледува „главната содржина“, „општиот тон“ или „општата настроеност“ на постапките (*М'Бала М'Бала против Франција* (одл.), 2015, § 41; *Гарауди против Франција* (одл.), 2003; *Серо против Франција* (одл.), 2004) и нивниот „непосреден и поширок контекст“ (*Перинчек против Швајцарија* [ГСС], 2015, § 239).

33. Единствено преку внимателно разгледување на контекстот може да се направи значајна разлика меѓу однесувањето или јазикот кои иако се шокантни или навредливи, се заштитени со Конвенцијата, и она однесување или јазик што го губи правото на толеранција во едно демократско општество (*Вајнау против Унгарија*, 2008, § 53; *Фабер против Унгарија*, 2012, § 36). Локацијата и темпирањето на однесувањето што е предмет на жалбата играат важна улога во овој поглед (*ibid.*, § 55).

6. Влијание на оспореното однесување

34. Судот може да го земе предвид влијанието на однесувањето на жалителот кога решава дали тоа претставува злоупотреба на правата од Конвенцијата.

35. На пример, во *Open Door u Dublin Well Woman против Ирска*, 1992, кога ја аргументирала потребата за забрана со која се спречуваат агенциите за советување да им даваат на бремените жени информации за установи за абортус во странство, тужената влада се повикала на Член 17 и тврдела дека Член 10 не треба да се толкува на начин што го ограничува, загрозува или намалува правото на живот на нероденото дете. Со други зборови, дека Член 17 ги спречува жалителите да ја остваруваат својата слобода да пренесуваат информации на начин што го повредува правото на живот на неродените. Судот забележал дека забраната не ги спречила жените од Ирска да прават абортуси во странство и дека информациите што забраната требало да ги ограничи биле достапни од други извори. Следствено, не толкувањето на Член 10, туку ставот на Ирска во однос на спроведувањето на домашните закони бил она што овозможило да продолжи тековното ниво на абортуси во странство (§§ 76 и 78-79). Згора на тоа, советниците во агенциите жалители ниту се застапувале за абортус, ниту го охрабрувале абортусот и нема сомнеж дека по тоа советување имало жени што решиле да не ја прекинат бременоста. Следствено, врската меѓу давањето информации и загрозувањето на неродениот живот не е дефинитивна како што се тврди (§ 75). Така Судот имплицитно исклучил дека советничките активности на жалителите биле насочени кон загрозување на правото на живот на неродените и дека тие имале сериозно влијание врз нивото на абортуси направени во странство во материјалниот период. Тој одлучил да не го применува Член 17 и утврдил повреда на Член 10, имајќи го предвид широкиот и несразмерен карактер на оспорената забрана (§§ 74 и 80).

36. Во *Roj TV A/S против Данска* (одл.), 2018, Судот го зел предвид, меѓу другото, фактот дека фирмата жалител ширела ставови со поддршка на терористичка активност пред широка публика преку телевизиско емитување и по логиката на Член 17, прогласил дека жалбата е некомпатибилна *ratione materiae* со одредбите на Конвенцијата.

37. Истовремено, наводното незначително влијание на оспореното однесување не ја исклучува релевантноста на Член 17.

38. На пример, во *Вич против Германија (бр. 2)* (одл.), 2005, Судот го сметал за нерелевантен фактот дека жалителот ја одрекувал одговорноста на Хитлер и национал-социјалистите за холокаустот во приватно писмо и не пред поголема публика. За Судот, по логиката на Член 17, жалителот не можел да се повика на Член 10 во однос на тие изјави и прогласил дека неговата жалбата е некомпатибилна *ratione materiae* со одредбите на Конвенцијата.

39. Во *Р.Л. против Швајцарија* (одл.), 2003, полицијата запленила два диска и три плочи што му биле пратени на жалителот по пошта, на основа дека со нив се шири расизам, се поддржува употреба на сила и може да послужат за радикализирање екстремистички групи. Жалителот тврдел дека наранчаните предмети биле наменети само за негова лична употреба и немале комерцијална цел. Судот се повикал на Член 17 во суштина: во смисла дека тие материјали биле насочени против темелните вредности на Конвенцијата, попречувањето било „неопходно во едно демократско општество“. Затоа жалбата по Член 10 на жалителот била одбиена како очигледно неоснована.

40. Во *Норвуд против Обединетото Кралство* (одл.), 2004, судот го отфрлил аргументот на жалителот дека постерот, за кој било утврдено дека претставува јавно изразен напад врз сите муслимани во Обединетото кралство, бил поставен во рурална област што не е многу погодена со расни или верски тензии, па немало доказ дека некој муслиман го видел. Член 17 бил применет директно и жалбата била одбиена како некомпатибилна *ratione materiae* со одредбите на Конвенцијата.

С. Различни употреби на Член 17

41. Судот досега прибегнува кон Член 17 кога разгледува прашања според Член 9, 10, 11, 13, 14, 25 § 3 (а) од Конвенцијата и Член 1 и 3 од Протокол 1. Во зависност од природата на предметот, Судот може да го примени Член 17 директно или да го употреби како помошно средство во толкувањето. Во прилогот има табела со преглед на различните употреби на Член 17 заедно со другите одредби на Конвенцијата.

1. Директна примена

42. Кога жалителот во суштина бара да употреби материјална одредба од Конвенцијата како основа за постапка или активност насочена кон загрозување на кои било права и слободи признати во Конвенцијата, Судот го применува Член 17 и ја одбива жалбата бидејќи е некомпатибилна *ratione materiae* со одредбите на Конвенцијата, во согласност со Член 35 §§ 3 и 4 (*Павел Иванов против Русија* (одл.), 2007; *Белкасем против Белгија* (одл.), 2017, § 37; *Касимакунов и Сајбаталов против Русија*, 2013).

43. Судот може да го примени Член 17 по сопствен предлог и да ја прогласи жалбата за недопуштена *de plano* (*Павел Иванов против Русија* (одл.), 2007; *Норвуд против Обединетото Кралство* (одл.), 2004; *Белкасем против Белгија* (одл.), 2017; *Вич против Германија (бр. 2)* (одл.), 2005; *Рој ТВ А/С против Данска* (одл.), 2018).

а. Придружна природа и ефект на Член 17

44. Член 17 може да се применува единствено заедно со материјалните одредби на Конвенцијата (*Мозер против Република Молдавија и Русија* [ГСС], 2016, § 222).

45. Член 17 има негативен опсег (*Лолес против Ирска (бр. 3)*, 1961, § 7 од „Законот“). Неговиот ефект е да негира остварување на право од Конвенцијата кое жалителот сака да го оправда во постапката пред Судот (*Перинчек против Швајцарија* [ГСС], 2015, § 114).

46. Член 17 дејствува на начин што ја исклучува или отстранува заштитата на Конвенцијата (*Бингол против Турција*, 2010, § 32). Преку Член 17, постапка или активност чија цел е да загрозат некои права и слободи признати во Конвенцијата се отстрануваат од заштитата на релевантната материјална одредба на Конвенцијата, која на тој начин не може да се примени.

б. Опсег на примена

47. Член 17 не ги лишува лицата чија цел е да ги загрозат правата и слободите признати во Конвенцијата од општата заштита на правата и слободите што таа ги гарантира. Тој само спречува тие лица да извлечат од Конвенцијата право да извршат активност или постапка со кои се загрозуваат некои права и слободи признати во неа (*Лолес против Ирска*, 1959, извештај на Комисијата, § 141).

48. Во извесна смисла, Член 17 има ограничен опсег: тој се применува за лица кои го загрозуваат демократскиот систем на земјите-членки, но во мера строго сразмерна на тежината и времетраењето на таа закана (*Де Бекер против Белгија*, 1960, извештај на Комисијата, § 279).

49. Особено Член 17 не може да се користи некој поединец да се лиши од своите права и слободи постојано само поради тоа што во даден момент прикажал тоталитарни убедувања и делувал соодветно на нив (*Де Бекер против Белгија*, 1960,

извештај на Комисијата, § 279).

50. Во *Де Бекер против Белгија* (1960, извештај на Комисијата), жалителот, новинар, не можел да си ја врши професијата поради пресудата за соработка со германските власти во Белгија во текот на Втората светска војна. Иако неговото претходно однесување може да се смета дека влегува во опсегот на Член 17, немало докази дека во 1960 година, кога Комисијата го разгледувала неговиот предмет, тој имал намера да си ја врати слободата на изразување со цел да ја злоупотреби, на пример, за фалење на нацистичкиот режим. Затоа Комисијата одбила да го примени Член 17 и го разгледала меритумот на жалбата според Член 10.

51. Судот бил подготвен да го следи истиот пристап во *Жданокa против Латвија* [ГСС], 2006. Во тој случај, жалителката, водечки член на Комунистичката партија, била дисквалификувана од јавна функција поради нејзините активности во таа партија, кои продолжиле дури и откако партијата се обидела да направи државен удар во 1991. При разгледувањето на жалбата според Член 10 и 11, советот на Судот одбил да го примени Член 17 бидејќи оспорената мерка се засновала на претходна политичка активност, а нејзините тековни јавни активности не покажувале непридржување на темелните вредности на Конвенцијата (§ 109 од *Одлуката на советот*). Големiot судски совет, каде што бил упатен предметот, не го разгледувал прашањето на примена на Член 17 во овој контекст бидејќи решил да не го разгледува предметот од аспект на Член 10 и 11 (§ 141 од *Одлуката на Големiot судски совет*). Сепак, тој упатил на Член 17 кога не била утврдена повреда на Член 3 од Протокол 1 (одлуката на Големiot судски совет ја разгледуваме поподробно подолу, во Дел III, под „*Комунизам*“.)

52. По правило, Судот внимава да не одлучува вон опсегот на предметот. Кога одлучува за примената на Член 17, доследно не се земаат предвид прикази на забранети цели што иако се поврзани, па и едновремени со фактите на случајот, не влегуваат, строго земено, во неговиот опсег. Предметот *Ифандиев против Бугарија* (2019) го илустрира ова начело: жалителот добил граѓанска казна затоа што во својата книга „Сенката на Цион“ дал два неточни искази, имено дека еден синдикален водач бил масон и комунист поврзан со поранешните тајни служби. Владата тврдела дека книгата пропагира антисемитизам и дека исказите на жалителот што биле предмет на жалбата до Судот треба да се гледаат во целиот контекст на неговото пишување. Но судот не се согласил со тој аргумент. Забележал дека наводите за Член 17 на владата не ги засегаат „оспорените искази“, односно оние што довеле до граѓанската казна на жалителот, и Судот одбил да го примени Член 17 и утврдил повреда на Член 10 бидејќи надоместот доделен на синдикалниот водач бил очигледно несразмерен (§§ 22-25).

с. Права што не ги покрива Член 17

53. За да се постигне општата цел на Член 17 (видете „Вовед“ погоре), не е нужно да им се одземат сите права и слободи гарантирани во Конвенцијата на лицата за кои ќе се утврди дека преземаат активности со кои се загрозуваат некои од тие права и слободи (*Лолес против Ирска (бр. 3)*, 1961, § 6 од „Законот“; *Roј TV A/S против Данска* (одл.), 2018, § 30; *Шимуниќ против Хрватска* (одл.), 2019, § 37).

54. Тие лица имаат право да ги уживаат одредбите на Конвенцијата што ако се искористат, не би го помогнале обидот од нив да се извлече право за преземање активности со кои се загрозуваат „некои од правата и слободите признати во Конвенцијата“. овие одредби се однесуваат на должноста на јавните органи кон сите поединци. Член 17 не влијае на тие должности (*Лолес против Ирска*, 1959, извештај на Комисијата, § 141).

55. Особено, Член 17, кој има негативен опсег, не може да се сфати *a contrario* дека го лишува лицето од темелните индивидуални права загарантирани со Член 5, 6 и 7 од Конвенцијата (*Лолес против Ирска (бр. 3)*, 1961, § 7 од „Законот“; *Варела Геис против Шпанија*, 2013, § 40; *Хизб ут-Тахрир и други против Германија* (одл.), 2012, § 85; *Марини против Албанија*, 2007, § 90; *Оулд Дах против Франција* (одл.), 2009).

56. Во *Лолес против Ирска (бр. 3)*, 1961, во моментот на апсењето, жалителот бил лично вклучен во активностите на Ирската републиканска армија која вршела насилни чинови за да ѝ стави крај на британската сувереност во Северна Ирска. Тој бил лишен од слобода неколку месеци без обвинување или судење, според Законот за дела против државата. Ниту Комисијата, ниту Судот не ги прифатиле аргументите дека никоја држава, група или лице што презема активности што ги покрива Член 17 не може да се повика на одредбите од Конвенцијата. Органите на Конвенцијата зазеле став дека Член 17 не го спречува жалителот да бара заштита според Член 5 и 6. Член 17 не се применува бидејќи жалителот не се потпрел на Конвенцијата за да ги оправда или изврши делата спротивни на правата и слободите што се признати во неа, туку за да се пожали дека бил лишен од гаранциите што ги даваат Член 5 и 6 (§§ 5-7 од „Законот“).

57. Во *Варела Геус против Шпанија*, 2013, жалителот, сопственик на книжарница, бил осуден за делото „оправдување геноцид“ бидејќи повеќето публикации што се продавале во продавницата го величале национал-социјализмот, го одрекувале холокаустот и содржеле поттици за дискриминација и омраза против еврејската заедница. Владата побарала судот да ја прогласи жалбата за недопуштена, со тврдење дека пораката што ја пренесувал сиот запланет материјал на жалителот била спротивна на духот и словото на Конвенцијата. Судот забележал дека жалителот не се потпрел на Конвенцијата да оправда или изврши постапки со кои се кршат правата и слободите признати во неа, туку се жалел дека е лишен од заштита на Член 6. Следствено, Член 17 од Конвенцијата не се применува (§§ 29 и 40).

58. Во *Марини против Албанија*, 2007, Судот исто така го отфрлил приговорот на владата дека Член 17 го спречува жалителот да се потпре на одредбите од Член 6 бидејќи побарал Судот да одлучи дека одлуките на домашните судови биле неуставни (§§ 87-91).

59. Во *Оулд Дах против Франција* (одл.), 2009, жалителот, офицер во мавританската армија, бил осуден од француски суд за мачење извршено во Мавританија и покриено со мавританскиот закон за амнестија. Тој се пожалил дека францускиот суд применил француско, а не мавританско право, на начин спротивен со Член 7. Иако жалителот извршил постапки спротивни на Член 3, Судот одлучил дека тој не може преку Член 17 да се спречи да се повика на Член 7.

d. Права што ги покрива Член 17

60. Член 17 во суштина ги покрива оние права кои ако се побараат, би го помогнале обидот од нив да се извлече право за преземање активности што загрозуваат „некои права и слободи признати во Конвенцијата“ (*Лолес против Ирска (бр. 3)*, 1961, § 6 од „Законот“; *Преда и Дардари против Италија* (одл.), 1999).

61. Органите на Конвенцијата досега го применуваат Член 17 заедно со следните материјални одредби:

- Член 9 (*Хизб ут-Тахрир и други против Германија* (одл.), 2012; *Касимакунов и Сајбаталов против Русија*, 2013; *Германска комунистичка партија (КПД) против Германија*, 1957, одлука на Комисијата);
- Член 10 (*Павел Иванов против Русија* (одл.), 2007; *Белкасем против Белгија* (одл.), 2017; *М'Бала М'Бала против Франција* (одл.), 2015; *Хизб ут-Тахрир и други против Германија* (одл.), 2012; *Касимакунов и Сајбаталов против Русија*, 2013; *Германска комунистичка партија (КПД) против Германија*, 1957, одлука на Комисијата; *Норвуд против Обединетото Кралство* (одл.), 2004; *Гарауди против Франција* (одл.), 2003; *Хлимерфен и Хагенбек против Холандија*, 1979, одлука на комисијата; *Вич против Германија (бр. 2)* (одл.), 2005; *Roј TV A/S против Данска* (одл.), 2018);
- Член 11 (*Хизб ут-Тахрир и други против Германија* (одл.), 2012; *Касимакунов и Сајбаталов против Русија*, 2013; *В.П. и други против Полска* (одл.), 2004; *Германска комунистичка партија (КПД) против Германија*, 1957, одлука на Комисијата);

- Член 13 заедно со Член 14 (*Хизб ут-Тахрир и други против Германија* (одл.), 2012);
- Член 14 заедно со Член 9, 10 и/или 11 (*Касимакунов и Сајбаталов против Русија*, 2013; *Норвуд против Обединетото Кралство* (одл.), 2004; *Павел Иванов против Русија* (одл.), 2007; *В.П. и други против Полска* (одл.), 2004);
- Член 3 од Протокол 1 (*Хлимерфен и Хагенбек против Холандија*, 1979, одлука на Комисијата).

62. Жалбите на жалителите под наведените одредби биле одбиени како некомпатибилни *ratione materiae* со одредбите на Конвенцијата.

е. Кога се применува Член 17

63. Член 17 се применува само исклучиво и во екстремни случаи (*Паксас против Литванија* [ГСС], 2011, § 87 *in fine*; *Перинчек против Швајцарија* [ГСС], 2015, § 114; *Roj TV A/S против Данска* (одл.), 2018, § 46; *Шимуниќ против Хрватска* (одл.), 2019, § 38).

64. Се прибегнува кон Член 17 единствено ако е веднаш јасно дека жалителот се обидел да се повика на Конвенцијата за да преземе активност или изврши постапки што се очигледно спротивни на Конвенцијата и што ги загрозуваат правата и слободите признати во неа (*Перинчек против Швајцарија* [ГСС], 2015, §§ 114-115; *Roj TV A/S против Данска* (одл.), 2018, § 31; *Шимуниќ против Хрватска* (одл.), 2019, § 38). Со други зборови, треба да се применува ако *prima facie* однесувањето на жалителот открива постапка што ги загрозува правата и слободите признати во Конвенцијата или намера за преземање таква постапка (*Вона против Унгарија*, 2013, § 38).

65. За да се оправда примената на Член 17, прикажаните забранети цели треба да се доволно сериозни (*Сулас и други против Франција*, 2008, § 48) и недвосмислени (*Лерој против Франција*, 2008, § 27). Сепак, како што покажавме во контекст на слободата на изразување, Член 17 не се применува за експлицитни и директни забелешки за кои не е потребно толкување. Утврдено е дека блатантниот приказ на целите забранети со Член 17 под превезот на уметничко дело со сатирична или провокативна природа е исто толку опасен како отворен и директен напад и затоа не заслужува заштита од Конвенцијата (*М'Бала М'Бала против Франција* (одл.), 2015, § 40).

66. Судот покажал дека неволно го применува Член 17 директно кога ограничувањето на правата на жалителот е со значителна тежина (*Вона против Унгарија*, 2013, § 36).

67. Кога решавачкиот елемент според Член 17 - дали жалителот се обидел да се повика на Конвенцијата за да преземе активност или изврши постапки насочени против вредностите на Конвенцијата и што ги загрозуваат правата и слободите признати во неа - не е непосредно јасен и се преклопува со прашањето дали попречувањето на правата на жалителот било „неопходно во едно демократско општество“, прашањето дали се применува Член 17 се придружува на меритумот на жалбата според релевантната материјална одредба на Конвенцијата (*Перинчек против Швајцарија* [ГСС], 2015, § 115). Во такви случаи, Судот одлучува за примената на Член 17 во светлина на сите околности на предметот, откако ќе го разгледа прашањето на усогласеност со предметната материјална одредба. Судот досега одлучувал да не го применува Член 17 по разгледувањето на меритумот на жалбата (*Леидју и Исорни против Франција*, 1998, §§ 38 и 58; *Обединета комунистичка партија на Турција и други против Турција*, 1998, §§ 32 и 60; *Социјалистичка партија и други против Турција*, 1998, §§ 29 и 53; *Сулас и други против Франција*, 2008, §§ 23 и 48; *Фере против Белгија*, 2009, §§ 52 и 82; *Ибрагим Ибрагимов и други против Русија*, 2018, § 63; *Перинчек против Швајцарија* [ГСС], 2015, § 282; *Стерн Таулатс и Роура Капељера против Шпанија*, 2018, § 42).

2. Помош во толкувањето материјални одредби од Конвенцијата

68. Судот се потпира на Член 17 како помош во толкувањето на материјалните одредби од Конвенцијата.

69. Во однос на оваа конкретна функција, Член 17 често се користи да се поткрепи заклучокот за нужното попречување на правата на жалителот. Фактот дека жалителот сака да искористи право од Конвенцијата за цел спротивна на текстот и духот на Конвенцијата има голема тежина во оценката на нужноста на попречувањето што е предмет на жалбата (*Вилијамсон против Германија* (одл.), 2019, § 26).

70. Кога се разгледува прашањето на усогласеност со материјалните одредби на кои упатуваат жалителите, Судот ги разгледува условите на тие одредби во светлина на Член 17 (*Перинчек против Швајцарија* [ГСС], 2015, § 209; *Леидју и Исорни против Франција*, 1998, § 38).

71. Во тој случај прашањето за неговата примена се додава на меритумот на жалбата според релевантната материјална одредба (*Леидју и Исорни против Франција*, 1998, §§ 38 и 58; *Обединета комунистичка партија на Турција и други против Турција*, 1998, §§ 32 и 60; *Социјалистичка партија и други против Турција*, 1998, §§ 29 и 53; *Сулас и други против Франција*, 2008, §§ 23 и 48; *Фере против Белгија*, 2009, §§ 52 и 82; *Ибрагим Ибрагимов и други против Русија*, 2018, § 63; *Стерн Таулатс и Роура Капелера против Шпанија*, 2018, § 23; *Перинчек против Швајцарија* [ГСС], 2015, § 116).

72. Сепак, органите на Конвенцијата се имаат и повикано на Член 17 дури и без изрично одлучување по прашањето дали тој треба да се примени во околностите на дадениот предмет (*Жданокa против Латвија* [ГСС], 2006, § 99; *Refah Partisi (Партија на благосостојбата) и други против Турција* [ГСС], 2003, § 96; *Вич против Германија* (одл.), 1999; *Фабер против Унгарија*, 2012, § 58; *Шови и други против Франција*, 2004, § 69; *Шиманек против Австрија* (одл.), 2000; *Молнар против Романија* (одл.), 2012, § 23; видете и одлуки на Комисијата во *Д.И. против Германија*, 1996; *Нахтман против Австрија*, 1998; *Ребхандл против Австрија*, 1996; *Nationaldemokratische Partei Deutschlands Bezirksverband München-Oberbayern против Германија*, 1995; *Хонзик против Австрија*, 1995; *Валенди против Германија*, 1995; *Ф.П. против Германија*, 1993; *Ремер против Германија*, 1995; *Кинен против Германија*, 1988; *Маре против Франција*, 1996; *Пурсел и други против Ирска*, 1991; *Каратас и Сари против Франција*, 1998; и *Х, В. П. и К. против Австрија*, 1989).

73. Во некои предмети, Судот дури и материјално се повикал на Член 17 без изрично да го цитира (*Јерсилд против Данска*, 1994, § 35; *Р.Л. против Швајцарија* (одл.), 2003). Имплицитно е извлечена инспирација од Член 17 при одлуката дека постапки кои се насочени кон загрозување на демократијата поттикнале насилство или сакале да рашират, поттикнат или оправдаат омраза заснована на нетолеранција, не ја уживаат заштитата од релевантните материјални одредби на Конвенцијата, како Член 10 и 11 (*Delfi AS против Естонија* [ГСС], 2015, § 140; *Е.С. против Австрија*, 2018, § 43; *Стомакин против Русија*, 2018, §§ 120-122; *Каптан против Швајцарија* (одл.), 2001; *Хери Батасуна и Батасуна против Шпанија*, 2009, § 87; *Гундуз против Турција* (одл.), 2003; *Кудревичиус и други против Литванија* [ГСС], 2015, § 92; *Јазар и други против Турција*, 2002; видете и во Водичите за судска пракса за Член 11 и Член 10 (во подготовка) од Конвенцијата).

74. Судот го има користено Член 17 и како помош за толкување на поимите или опсегот на правата содржани во други одредби на Конвенцијата или нејзините протоколи:

- Член 5 § 1 (*Ирска против Обединетото Кралство*, 1978, § 194);
- Член 6 § 1 (*Голдер против Обединетото Кралство*, 1975, § 38; *Кембел и Фел против Обединетото Кралство*, 1982, § 90);
- Член 2 од Протокол 1 (*Кембел и Косанс против Обединетото Кралство*, 1984, § 36).

III. Примери од судска пракса

A. Поттикнување и оправдување тероризам и воени злосторства

1. Примена на Член 17

75. Во *Roj TV A/S против Данска* (одл.), 2018, фирмата жалител која водела телевизиски канал била осудена дека ја поттикнува терористичката активност на ПКК (Работничката партија на Курдистан) во својата програма. Била изречена казна и дозволата за емитување била одземена. Според Судот, поради Член 17, жалбата на фирмата жалител не повлекува заштита од Член 10, со оглед на дејството и природата на оспорената програма, која била емитувана на широка публика и вклучувала поттикнување насилство и поддршка за терористичка активност и со тоа е директно поврзана со спречувањето тероризам, што е прашање од огромна важност во современото европско општество. Особено, едностраното известување со постојано поттикнување да се учествува во борби и дејства и да се придружи на герилската група, како и приказот на починатите членови на герилата како јунаци претставува пропаганда за ПКК, која е терористичка организација, и тоа не може да се смета само за изјавување симпатии. Згора на тоа, во материјалното време, фирмата жалител во значајна мера била финансирана од ПКК (§§ 46-47). Жалбата била отфрлена како некомпатибилна *ratione materiae* со одредбите на Конвенцијата. (За претходни предмети во врска со изразување поддршка за ПКК, видете подолу под „Поттикнување насилство“: *Зана против Турција*, 1997, §§ 52-62; *Сурек против Турција* (бр. 1) [ГСС], 1999, §§ 58-65.)

2. Непримена на Член 17

76. Во *Лерој против Франција*, 2008, жалителот, стрип цртач, бил осуден како соучесник во одобрување тероризам поради издавањето цртеж што го претставувал нападот на кулите близначки на Светскиот трговски центар со текст: „Сите сонувавме за тоа... Хамас го стори“. Според Судот, жалителот со изборот на јазик покажал одобрување на насилството и солидарност со извршителите на нападите, и со тоа го нарушил достоинството на жртвите (§§ 42-43). Сепак, Судот одбил да го примени Член 17 на следната основа. Прво, пораката што жалителот сакал да ја пренесе - поддршка и величање на насилното уништување на американскиот империјализам - не ги негира темелните права и не е рамна на расистички, антисемитски или исламофобични забелешки што директно задира во основните вредности на Конвенцијата. Второ, цртежот и текстот не оправдуваат терористички дела толку недвосмислено за да се изгуби заштитата на Член 10 (§ 27). Судот не утврдил повреда на оваа одредба и го зел предвид времето на изданието (само два дена по нападот), неговото дејство во политички чувствителен регион, и потребата властите да бидат будни поради ризикот од поинтензивно насилство.

77. Во предметот *Орбан и други против Франција* (2009) се работи за книга издадена од офицер во специјалните служби што бил директно вклучен во мачење и погубување без судење во текот на службата во војната во Алжир во 1955-1957. Издавачите и авторот биле осудени за јавна одбрана на воени злосторства или помагање на тоа дело. Судот одбил да го примени Член 17 бидејќи не утврдил дека книгата недвосмислено оправдува воени злосторства како мачење или погубување без судење. Тоа што авторот не зазел критички став кон тие страшни практики и тоа што наместо да изрази каење, тврдел дека дејствувал во согласност со задачата што му ја задале француските власти, претставувало составен дел на неговото сведоштво. Со оглед на особената важност на јавната расправа за која станува збор, изминатото време од војната и тежината на казната изречена против жалителите, Судот утврдил повреда на Член 10 (§§ 35-36 и 49-54).

3. Употреба на Член 17 како помош во толкувањето

78. Во *Хери Батасуна и Батасуна против Шпанија*, 2009, жалителите биле прогласени за незаконити; тие биле распуштени поради политичка поддршка за терористичката организација ЕТА и поради дејствување според нејзината стратегија. Судот имплицитно се повикал на Член 17 и не можел да разгледува дали оспореното однесување има заштита од Конвенцијата бидејќи употребените средства ниту биле законски, ниту биле во склад со темелните демократски принципи (§ 87). Со оглед на ситуацијата во Шпанија долги години во врска со терористички напади и бидејќи политичките планови на жалителите вклучувале значителна закана за шпанската демократија, изречената санкција била сразмерна на саката легитимна цел и затоа е во согласност со Член 11 (§§ 89 и 93).

79. Во *Пурсел и други против Ирска* (1991, одлука на Комисијата), на жалителите, новинари и продуценти на радио и телевизиски програми, им било забрането да емитуваат интервјуа или извештаи од интервјуа со претставници на Ирската републиканска армија (ИРА), нелегална терористичка организација, и други организации поврзани со неа. Целта на ограничувањето била да се спречи тие да праќаат шифрирани пораки и да поттикнуваат нелегални активности и насилство. Комисијата упатила на Член 17 и утврдила дека оспореното ограничување е оправдано според Член 10 § 2 и ја прогласила жалбата за недопуштена.

80. Во *Каратас и Сару против Франција* (1998, одлука на Комисијата) жалителот бил осуден за тероризам во Франција. Комисијата упатила на Член 17 и ја отфрлила жалбата според Член 9, 10 и 11 како очигледно неоснована бидејќи со учеството во меѓународен тероризам, што е спротивно на темелните вредности на Конвенцијата, имено правда и мир, жалителот сакал да ги отргне тие одредби од нивната вистинска цел.

4. Неупотреба на Член 17

81. Во предметот *Стомакин против Русија* (2018), се работи за затворска казна и тригодишна забрана за новинарска дејност изречена против жалителот поради поттикнување екстремизам во контекст на чеченскиот конфликт. Според Судот, некои од спорните изјави, објавени накосо по терористички напади, го величале тероризмот, ги фалеле воените водачи како „јунаци“ и повикувале на крвопролевање и насилно соборување на политичкиот режим и уставниот поредок на Русија. Исто така, преку прикажувањето на сојузните вооружени и безбедносни сили како апсолутно, брутално и дехуманизирано зло, спорните текстови подгревале длабоко вкоренета и нерационална омраза кон нив и, со должна почит на чувствителниот контекст на антитерористичката операција, ги изложиле на можен ризик од физичко насилство (§§ 99-101). Судот не упатил на Член 17 во овој контекст и утврдил повреда на Член 10, земајќи ја предвид тежината на казната и малото потенцијално дејство на изјавите во прашање, објавени во самостојно објавен билтен што жалителот го разнесувал лично или преку познаници на јавни настани (§§ 129-131).

В. Поттикнување насилство

1. Примена на Член 17

82. Во следните предмети, преку Член 17, Судот ги одбил жалбите по Член 9, 10, 11, 13 или 14 од Конвенцијата како некомпатибилни *ratione materiae* со одредбите на Конвенцијата. Жалбата по Член 1 од Протокол 1 во врска со конфискувањето на имотот на здружението на жалителот била отфрлена како очигледно неоснована на истата основа.

83. Во предметот *Хизб ут-Тахрир и други против Германија* (одл.) (2012), се работи за забрана на дејност за исламско здружение поради поттикнување на употребата на насилство за да се уништи државата Израел, да се протераат или убијат нејзините

жителите и да се соборат владите на исламски држави. Според Судот, здружението на жалителот ги употребило правата од Конвенцијата за цели што биле очигледно спротивни на вредностите на Конвенцијата, имено посветеноста на мирно решавање меѓународни конфликти и неповредливоста на човековиот живот.

84. Судот ја потврдил оваа одлука во предметот *Касимакунов и Сајбаталов против Русија*, 2013, во врска со пресудата против жалителите поради ширење на идеологијата на Хизб ут-Тахрир, забранета како терористичка организација во Русија, и врбување нови членови. Бидејќи Хизб ут-Тахрир величел војна и се стремел да наметне исламска власт и шеријатски режим во сиот свет, ширењето на неговите политички идеи од страна на жалителите очигледно влегува во опсегот на Член 17 (§§ 107- 114).

85. Во *Белкасем против Белгија* (одл.), 2017, жалителот бил осуден на глоба и казна затвор поради серија видео клипови на платформата *YouTube* во кои ги повикувал гледачите да ги соборат немуслиманите, да им одржат лекција и да се борат против нив. Според судот, таков општ, жесток и напад полн со омраза не е компатибилен со вредностите за толеранција, општествен мир и недискриминација. Згора на тоа, изјавите на жалителот со кои тој се залага за џихад, го брани шеријатот и повикува на насилство за тој да се воспостави може да се сметаат за „говор на омраза“ (§§ 33-36).

2. Непримена на Член 17

86. Во *Стерн Таулатс и Роура Капелџера против Шпанија*, 2018, жалителите биле осудени за палење голема фотографија од кралската двојка, превртена наопаку. Тие треба да отслужат казна затвор во случај да не ја платата глобата. Судот одбил да го примени Член 17. Во контекст на антимонархистичките и сепаратистичките протести, постапката на жалителите треба да се толкува како симболичен израз на радикално незадоволство или протест, политичка критика, а не говор на омраза. Понатаму, не може да се утврди поттикнување насилство врз основа на карактеристиките, контекстот или последиците од постапката, која не довела до насилство или јавен неред. Кривичната казна изречена на жалителите претставува несразмерно попречување на нивната слобода на изразување, поради што Судот утврдил повреда на Член 10 (§§ 38-42).

87. Во *Бингол против Турција*, 2010, жалителот, политичар, бил осуден на казна затвор бидејќи ја критикувал турската држава за курдското прашање. Според Судот, природата на навредливите забелешки не повлекува примена на Член 17 (§ 32). Иако некои пасуси имале непријателска конотација, тие не се залагале за употреба на насилство, ниту пак имале цел да поттикнат длабока и нерационална омраза против лицата претставени како одговорни за ситуацијата. Дури и ако се земат предвид тешкотиите поврзани со борбата против тероризмот, жалителот добил несразмерно тешка казна, што претставува повреда на Член 10 (§ 39).

3. Употреба на Член 17 како помош во толкувањето

88. Во одлуката за *Гундуз против Турција*, 2003, жалителот, водач на радикална исламска секта, бил осуден за јавно поттикнување да се изврши кривично дело поради интервју објавено во печатот. Кога ги критикувал „умерените исламски интелектуалци“ како луѓе „без преостаната сила“, „како шуплива статуа“, жалителот додал: „Треба само еден храбар човек меѓу муслиманите да забије нож во нивните слабини и да ги избодат двапати со бајонет за да покаже колку се празни“. Иако тие коментари може да се сфатат и метафорички, тие може да претставуваат и говор на омраза, или величање или поттикнување насилство. Едно од засегнатите лица, добро познат писател, бил особено посочен со име и затоа неспорно бил изложен на значителен ризик од физичко насилство. Судот имплицитно се повикал на Член 17 и не ја разгледувал тешката изречена казна како несразмерна, со оглед на тоа што однесувањето на жалителот било некомпатибилно со поимот за толеранција и темелните вредности правда и мир, и ги негирало темелните принципи на една плуралистичка демократија. Жалбата по Член 10 била отфрлена како очигледно

неоснована.

89. Во *Каптан против Швајцарија* (одл.), 2001, домашните власти конфискувале и уништиле осумдесет и осум килограми пропаганден материјал за ПКК адресиран до жалителот. Материјалите, дефинитивно наменети за продажба или дистрибуција, имале за цел да ги радикализираат курдските имигранти и генерално да придобијат што е можно повеќе луѓе за вооружената борба против турските власти. Судот материјално се потпрел на Член 17 и забележал дека таквиот говор не е опфатен со Член 10. Жалбата по оваа одредба била одбиена како очигледно неоснована.

4. Неупотреба на Член 17

90. Во некои предмети Судот прифатил дека ПКК е терористичка организација, но сепак ги разгледал изјавите само според Член 10, без изрично или имплицитно да се повика на Член 17.

91. Во *Зана против Турција*, 1997, Судот не утврдил повреда на Член 10 за изрекување казна против жалителот за изразената поддршка за „национално-ослободителното движење на ПКК“, иако рекол дека не „поддржува масакри“ и дека „секој може да згреши и ПКК убива жени и деца по грешка.“ Овие противречни и двосмислени изјави од поранешниот градоначалник на најважниот град во југоисточна Турција објавени во период кога имало напади од ПКК во тој регион, морало да се смета дека веројатно би ја влошиле веќе запаливата ситуација (§§ 58-60).

92. Во *Сурек против Турција (бр. 1)* [ГСС], 1999, жалителот бил осуден бидејќи неговото списание објавило писма од читатели што жестоко ги осудувале воените дејства на властите во југоисточна Турција. Според Судот, на спорните писма што повикувале на крвава одмазда морало да се гледа како на поттикнување насилство преку всадување длабоко вкоренета и нерационална омраза против оние претставени како одговорни за наводните грозоморни дела, особено во однос на лицата наведени по име. Судот не утврдил повреда на Член 10 (§§ 62-65).

С. Наводни закани за територијалниот интегритет и уставниот поредок

Непримена на Член 17

93. Во следните три предмети (*Обединета комунистичка партија на Турција и други против Турција*, 1998; *Социјалистичка партија и други против Турција*, 1998; и *Партија на слободата и демократијата (ÖZDEP) против Турција* [ГСС], 1999), партиите жалители биле укинати, главно врз основа на тоа дека со разликување на курдската и турската нација поттикнуваат сепаратизам. На водачите им било забрането да држат слична функција во која било друга политичка партија. Според мислењето на Уставниот суд, целите на партиите жалители биле слични на оние на терористичките организации бидејќи се залагале за формирање курдско-турска федерација и го поддржувале правото на Курдите да водат „војна за независност“.

94. Според Судот, немало причина да се употреби Член 17 (*Обединета комунистичка партија на Турција и други против Турција*, 1998, § 60; *Социјалистичка партија и други против Турција*, 1998, § 53; *Партија на слободата и демократијата (ÖZDEP) против Турција* [ГСС], 1999, § 47). Здружение, вклучително и политичка партија, не е исклучено од заштитата на Конвенцијата само затоа што домашните власти сметаат дека нивните активности ги подриваат уставните структури на државата (*Обединета комунистичка партија на Турција и други против Турција*, 1998, § 27; *Социјалистичка партија и други против Турција*, 1998, § 29). Во суштина на демократијата е да се дозволи да се предложат и да се дискутира за разни политички проекти, дури и оние што го оспоруваат моменталниот начин на организација на државата, под услов да немаат за цел да ја загрозат самата демократија (*Социјалистичка партија и други против Турција*, 1998, §§ 46-47; *Партија на демократијата и слободата (ÖZDEP) против Турција* [ГСС], 1999, §§ 40-41).

95. Иако жалителите ги повикале луѓето со курдско потекло заедно да афирмираат извесни политички тврдења, немало повик на насилство, бунт или поинакво отфрлање на демократските начела (*Социјалистичка партија и други против Турција*, 1998, §§ 46-47; *Партија на слободата и демократијата (ÖZDEP) против Турција* [ГСС], 1999, §§ 40-41). Освен тоа, не било покажано дека жалителите поттикнувале сепаратизам, ниту како тие може да се одговорни за проблемите што ги предизвикува тероризмот во Турција. Сè на сè, радикална мерка како укинување била несразмерна на посакуваната легитимна цел и затоа има повреда на Член 11.

96. Во *Сидиропулос и други против Грција*, 1998, на жалителите им била одбиена регистрација на здружението под име „Дом на македонската цивилизација“. Судот сметал дека Член 17 не се применува (§§ 28-29). Целта на здружението, која исклучиво била да се сочуваат и развиваат традициите и фолклорот во Леринско, била сосема легитимна. Иако жалителите повикале на целосно почитување на правата на македонското малцинство, не е утврдено дека имале сепаратистички намери, ниту се залагале за употреба на насилство или недемократски мерки (§ 43). Одбивањето да се регистрира здружението на жалителите, поради сомнеж за нивните вистински намери, претставува повреда на Член 11 (§§ 45-47).

97. Во *Здружение на граѓани „Радко“ и Паунковски против поранешна југословенска Република Македонија*, 2009, здружението жалител било укинато наскоро по формирањето врз основа на тоа дека вистинските цели биле обнова на идеологијата на Михајлов-Радко, според која македонскиот етнос никогаш не постоел на територијата, туку им припаѓа на Бугарите од Македонија. Судот сметал дека нема потреба да се употреби Член 17 бидејќи немало докази дека здружението се залага за непријателски дејства, ниту пак одбрало политика што претставува вистинска и непосредна закана за јавниот ред, македонското општество или државата. Иако владата тврдела дека Иван Михајлов-Радко (водач на македонското ослободително движење од 1925 до 1990) и неговите следбеници користеле терористички методи, уставниот суд не го окарактеризирал здружението жалител како „терористичко“, ниту пак заклучил дека тоа или неговите членови би користеле незаконски или анти-демократски средства за да ги постигнат своите цели. Ниту пак било објаснето зошто се сметало дека негирањето на македонскиот етнос е рамно на насилство или насилно загрозување на уставниот поредок (§§ 72-77). Било одлучено дека укинувањето на здружението претставува повреда на Член 11.

D. Промовирање тоталитарни идеологии

1. Комунизам

а. Примена на Член 17

98. Во *Германска комунистичка партија (KPD) против Германија* (1957, одлука на Комисијата) партијата жалител била укината како противуставна и имотот ѝ бил конфискуван. Комисијата забележала дека иако партијата имала цел да дојде на власт преку уставни средства, целта ѝ била да воведо социјалистичко-комунистички систем преку пролетерска револуција и диктатура на пролетеријатот. Употребата на диктатура е некомпатибилна со Конвенцијата, па така по дејство на Член 17 партијата жалител не можела да ја употреби заштитата од Член 9, 10 и 11 и жалбата била одбиена како некомпатибилна *ratione materiae* со одредбите на Конвенцијата.

б. Непримена на Член 17

99. Во *Обединета комунистичка партија на Турција и други против Турција*, 1998, една од основите за укинување на партијата жалител бил фактот што таа во името го содржела името „комунистичка“, забрането со Законот за регулирање политички партии. Сепак, ако партијата жалител ги задоволела сите демократски услови и ако немало докази дека со изборот да се вика „комунистичка“ одбрала политика што претставува реална закана за турското општество или турската држава, изборот на

име не можел да оправда драстична мерка како укинување. Затоа немало потреба да се примени Член 17 и била утврдена повреда на Член 11.

100. Во *Partidul Comunistilor (Nepeseristi) u Унгуеану против Романија*, 2005, на политичка група наречена Романска комунистичка партија (ПКН) ѝ било забрането да се регистрира како политичка партија. Судот не нашол причина да го примени Член 17 (§ 59). Основачките акти на ПКН ја нагласиле важноста на почитувањето на демократските начела и не содржеле повик на насилство или востание. Всушност, тие ги критикувале и злоупотребата извршена пред 1989 од страна на поранешната Комунистичка Партија, од која се дистанцирале - вклучително и со името - и политиката по 1989 година опишана како антисоцијална и антиработничка (§§ 54-55). Искуството на Романија со тоталитаристички комунизам не можело само по себе да ја оправда потребата за оспореното попречување, особено што во повеќе европски земји постојат комунистички партии приврзани на марксистичката идеологија (§ 57). Таква драстична и несразмерна мерка како одбивање регистрација на политичка партија претставувала повреда на Член 11.

101. Во *Вајнау против Унгарија*, 2008, жалителот бил осуден зашто носел црвена петокрака на одобрен протест. Според судот, жалбата не претставува злоупотреба на правата во смисла на Член 17. Прво, не било покажано дека жалителот изразил презир кон жртвите на тоталитарен режим, дека припаѓал на група со тоталитарни амбиции или дека бил вклучен во расистичка пропаганда (§§ 24-25). Второ, иако масовното кршење на човекови права извршено под комунизмот ја дискредитирало симболичната вредност, црвената ѕвезда сè уште е симбол на меѓународното работничко движење, борбата за подобро општество, како и на некои законски политички партии активни во други земји-членки (§ 52). Трето, владата не покажала дека самото носење црвена ѕвезда претставува опасна тоталитаристичка пропаганда, особено со оглед на фактот дека жалителот го сторил тоа на законски организиран, мирен протест во своето својство како потпретседател на регистрирана левичарска политичка партија, без познати намери за учество во унгарскиот политички живот со пркосење на владеењето на правото. Судот на крај утврдил повреда на Член 10, со оглед на произволната природа и широкиот опсег на забраната на употреба на тоталитаристички симболи, особено со оглед на отсуството на реална и непосредна опасност да се врати комунистичкиот режим или да се предизвикаат нереди со јавниот приказ на црвената ѕвезда. Понатаму, можното ширење на тоталитарна идеологија, иако згрозува, не може да биде единствената причина тоа да се ограничи со кривични санкции (§§ 54- 58; видете и *Фратаноло против Унгарија*, 2011).

с. Употреба на Член 17 како помош во толкувањето

102. Во *Жданокa против Латвија* [ГСС], 2006, жалителката била дисквалификувана од кандидирање на парламентарни избори поради законско ограничување за лицата кои активно учествувале во активностите на Комунистичката партија на Латвија откако таа извршила обид за насилно соборување на нововоставениот демократски режим во 1991. Судот не утврдил повреда на Член 3 од Протокол 1 бидејќи оспорената мерка можела да се смета за прифатлива со оглед на контекстот што довел до нејзиното усвојување. Освен тоа, таа не била применета на жалителката произволно или несразмерно. Во врска со тоа, Судот упатил на Член 17 и заклучил дека Член 3 од Протокол 1 не исклучува ограничувања наменети да го заштитат интегритетот на демократскиот процес преку спречување на учеството во работата на законодавно тело на поединци кои, на пример, сериозно злоупотребиле јавна функција или чие однесување се заканува да ги поткопа владеењето на правото или демократските темели (§§ 110 и 122). Латвиските власти имале право, во рамки на маргината на уважување, да претпостават дека жалителката долго имала ставови некомпатибилни со потребата да се обезбеди интегритетот на демократскиот процес бидејќи не дала изјава да се дистанцира од Комунистичката партија на Латвија во текот на државниот удар, ниту пак потоа (§§ 123-124 и 130).

2. Нацистичка идеологија

а. Непримена на Член 17

103. Во *Де Бекер против Белгија* (1960, извештај на Комисијата), поради осудителната пресуда за колаборација со германските власти во текот на Втората светска војна во своето својство како уредник на весник, жалителот бил попречен, меѓу другото, да ја врши својата професија како новинар и писател. Иако претходното однесување на жалителот може да се смета дека спаѓа во опсегот на Член 17, немало доказ дека во 1960, кога Комисијата го разгледувала предметот, тој имал намера да си ја врати слободата на изразување за да ја злоупотреби, на пример, за величање на нацистичкиот режим. Затоа Комисијата одбила да го примени Член 17 и утврдила дека оспорените ограничувања, кои биле наметнати нефлексибилно доживотно, не биле оправдани според Член 10 (§ 279).

104. Во *Леидју и Исорни против Франција*, 1998, Судот не го применил Член 17 во однос на издание насочено да обезбеди повторно судење и рехабилитација на Маршал Петан, шефот на државата во вишиевска Франција во 1940-1944, кој бил осуден на смрт за колаборација со нацистичка Германија. Не било спорно оправдувањето на про-нацистичка политика, бидејќи жалителите изрично изјавиле дека не ги одобруваат нацистичките ужаси (§ 53). Тоа била и една од основите зошто нивното кривично осудување претставувало повреда на Член 10.

б. Употреба на Член 17 како помош во толкувањето

105. Органите на Конвенцијата имаат работено на повеќе случаи во врска со обиди да се обноват национал-социјализмот, антисемитизмот и расизмот преку изданија, паравоени вежби со употреба на нацистички униформи и слогани, протести за прослава на роденденот на Хитлер или други јавни настани за величање на диктаторите на Третиот Рајх и неговата армија (видете ги одлуките на Комисијата во *Кинен против Германија*, 1988; *Х. против Австрија*, 1963; *Х., В., П. и К. против Австрија*, 1989; *Охензбергер против Австрија*, 1994; и одлуката на Судот во *Шиманек против Австрија*, 2000). Комисијата, а потоа и Судот зазеле став дека национал-социјализмот е тоталитарна доктрина некомпатибилна со демократијата и човековите права. Тие се повикале на Член 17 во одлуката дека кривичните осуди на жалителите биле „неопходни во едно демократско општество“. Жалбите по Член 9, 10 и 14 биле отфрлени како очигледно неосновани.

106. Во *Фабер против Унгарија*, 2012, жалителот бил лишен од слобода и казнет со глоба за прикажување т.н. знаме на династијата Арпад во протест против антирасистичкиот протест што бил во тек. Знамето е со закон признато како едно од историските знамиња на Унгарија и истовремено често го користат екстремистички десничарски движења како симбол што потсетува на унгарското нацистичко движење (Вкрстени стрели). Иако жалителот го држел знамето на место на масовно истребување на Евреите во текот на режимот на Вкрстените стрели, самото прикажување, без оглед што може да се смета за навредливо, шокантно, па дури и „фашистичко“ од страна на некои протестанти, ниту заплашувало, ниту можело да поттикне насилство преку всадување длабоко вкоренета и нерационална омраза против посочени лица (§ 56). Судот не исклучил дека прикажувањето контекстуално двосмислен симбол на конкретно место на масовни убиства може во извесни околности да изрази идентификување со сторителите на тие злосторства и дека потребата да се заштитат правата на чест на убиените и духовните права на нивните роднини може да бараат попречување на правото на слобода на изразување. Се применуваат слични елементи ако инаку заштитениот израз, поради времето и местото, претставува величање воени злосторства, злосторства против човештвото или геноцид. Згора на тоа, ако жалителот изразил презир за жртвите на тоталитарниот режим како таков, тоа би можело со примена на Член 17 да претставува злоупотреба на правата од Конвенцијата. Сепак, повикувајќи се на судската пракса за Член 17, Судот не нашол таков елемент на злоупотреба во дадениот предмет (§ 58).

Ограничувањето што било предмет на жалбата не задоволувало итна општествена повреда и претставува повреда на Член 10.

107. Во *Шимуниќ против Хрватска* (одл.), 2019, жалителот, фудбалер, бил осуден затоа што во текот на фудбалски меч неколку пати извикувал „За дом“. Гледачите секој пат одговарале со „Спремни“. Иако оригиналното значење на оспорената порака било литературно и поетско, таа била користена и како официјален поздрав на усташкото движење, кое потекнало од фашизмот, и на тоталитарниот режим на Независната држава Хрватска. Судот сметал дека е важно да се повика на Член 17, иако жалбата на жалителот по Член 10 во секој случај била очигледно неоснована (§§ 37-39). Жалителот бил познат фудбалер и пример за многу навивачи, и требало да биде свесен за можното негативно влијание на провокативното скандирање врз однесувањето на гледачите и да се воздржи од таквото однесување (§§ 44-48).

с. Неупотреба на Член 17

108. Судот сметал дека нема потреба да се повикува на Член 17 во контекст на непотребна употреба на нацистички симболи како „начин за привлекување внимание“.

109. Во *Никс против Германија* (одл.), 2018, жалителот бил осуден затоа што во објава на блог прикажал слика од Хајнрих Химлер во Ес-Ес униформа со амблемот на нацистичката партија и со лента со кукаст крст. Оспорената објава била наводно за дискриминирачкото и расистичко постапување со неговата ќерка од страна на бирото за вработување. Иако жалителот немал намера да шири тоталитарна пропаганда, да поттикнува насилство или да изустува говор на одмазда, тој не успеал да објасни како тоа контактот на бирото за вработување со неговата ќерка може да се спореди со она што се случило во текот на нацистичкиот режим. Згора на тоа, тој не ја отфрлил нацистичката идеологија на јасен и очигледен начин, што би го ослободило од кривична одговорност (§§ 51 и 53-54). Имајќи ја предвид забраната за употреба на нацистички симболи во контекст на историското искуство на Германија, што било значителен фактор, Судот ја одбил жалбата на жалителот по Член 10 како очигледно неоснована.

3. Шеријат

110. Режимот заснован на исламско право (шеријат) јасно се отклонува од вредностите на Конвенцијата и е некомпатибилен со темелните принципи на демократијата бидејќи таму нема место за плурализам во политичката сфера и постојан развој на јавните слободи (*Refah Partisi (Партија на благосостојбата) и други против Турција* [ГСС], 2003, § 123). Плурализмот на правни системи, наведен во контекст на еден таков режим, не може да се смета за компатибилен со системот на Конвенцијата бидејќи така би се вовело разликување меѓу поединци врз основа на религија (*ibid.*, §§ 119 и 123; *Касимакунов и Сајбаталов против Русија*, 2013, §§ 110-111).

а. Примена на Член 17

111. Во *Касимакунов и Сајбаталов против Русија*, 2013, Судот ја разгледувал осудителната пресуда против жалителите поради нивното членство во терористичката организација Хизб ут-Тахрир, која се стремела во целиот свет да наметне, ако треба и со насилство, исламско владеење и режим заснован на шеријатот. Нивните жалби по Член 9, 10 11 и 14 биле отфрлени како некомпатибилни *ratione materiae* со одредбите на Конвенцијата (§§ 107-114).

б. Употреба на Член 17 како помош во толкувањето

112. Во *Refah Partisi (Партија на благосостојбата) и други против Турција* [ГСС], 2003, Судот утврдил дека укинувањето на најголемата политичка партија во Турција и привременото губење на извесни политички права наметнато на нејзините водачи не претставувало повреда на Член 11. Судот се повикал на судската пракса за Член 17 и нагласил, прво, дека политичка партија чии водачи поттикнуваат насилство или

изнесуваат политика што не ја почитува демократијата или ја загрозува демократијата и ги крши правата и слободите признати во една демократија не може да бара заштита од Конвенцијата против казните изречени на тие основи (§ 98). Второ, Судот одобрил превентивна интервенција од страна на државата во случај на доволно востановена и непосредна опасност за демократијата (§§ 102-103). Политиката на Рефах да воведо режим заснован на шеријатот во рамка на плурализам на правни системи не е компатибилна со концептот за „демократско општество“ и Рефах не исклучила употреба на сила за да го спроведе тоа (§ 132). Важно е што со оглед на изборните резултати, Рефах имала вистински потенцијал да ја преземе политичката власт без да биде ограничена со компромис во коалиција, поради што опасноста за демократијата била поопиплива и понепосредна (§ 108).

с. Неупотреба на Член 17

113. Судот сметал дека нема потреба да се повика на Член 17 кога жалителот пропагирал шеријат без да повикува на насилство.

114. Во пресудата во *Гундуз против Турција*, 2003, жалителот, водач на радикална исламистичка секта, добил затворска казна и глоба поради изјавите во телевизиска емисија што се категоризирале како „говор на омраза“. Според Судот, во тој контекст, неговите коментари што ја опишувале демократијата како „неверничка“, а секуларизмот како „лицемерен“ не можело да се сфатат како повик на насилство или говор на омраза заснован на религиозна нетолеранција. Ниту пак простото бранење на шеријатот без повик на насилство за тој да се воведо може да се протолкува како „говор на омраза“. Понатаму, во однос на потенцијалот на жалителот да ја преземе политичката власт, ситуацијата во разгледуваниот предмет не била споредлива со онаа во *Refah Partisi (Партија на благосостојбата) и други против Турција* [ГСС], 2003 (види погоре). Затоа Судот не сметал дека е нужно да се повика на Член 17 и утврдил повреда на Член 10, со оглед на конкретниот контекст, имено, фактот дека целта на емисијата била да ја прикаже сектата чиј лидер бил жалителот и дека неговите екстремистички ставови биле изразени во текот на жива плуралистичка дебата со противтежа преку интервенцијата на другите учесници во емисијата.

Е. Поттикнување омраза

115. Судот е особено чувствителен кон општи изјави што напаѓаат или негативно прикажуваат цели етнички, религиозни или други групи (*Перинчек против Швајцарија* [ГСС], 2015, § 206).

1. Ксенофобија и расна дискриминација

а. Примена на Член 17

116. Во *Хлимерфен и Хагенбек против Холандија* (1979, одлука на Комисијата), жалителите, лидери на политичка партија забранета врз основа на јавен ред и морал, биле спречени да се кандидираат на локалните избори. Првиот жалител исто така бил осуден за поседување, со намера за дистрибуција, летоци за кое е утврдено дека поттикнуваат расна дискриминација. Комисијата забележала дека политиката за која се залагале жалителите била инспирирана од општата цел да се отстранат сите луѓе кои не се бели од територијата на Холандија, без никаков обѕир кон нивното државјанство, време на престој, семејни врски итн. По дејство на Член 17, жалбите на жалителите по Член 10 од Конвенцијата и Член 3 од Протокол 1 биле отфрлени како некомпатибилни со одредбите на Конвенцијата.

б. Непримена на Член 17

117. Во *Фере против Белгија*, 2009, жалителот, претседател на екстремна десничарска партија, бил осуден поради дистрибуција во изборна кампања на летоци во кои неевропските имигрантски заедници се претставени како криминогени и склони кон користење на придобивките од живеењето во Белгија, со намера да ги исмее.

Летоците имале слогани како „Борете се против исламизацијата на Белгија“, „Стоп за лошата интеграција“, и „Вратете ги неевропските невработени дома“. Според судот, содржината на оспорените летоци не ја оправдувала примената на Член 17. Сепак, попречувањето на слободата на изразување на жалителот не претставувало повреда на Член 10. Поттикнувањето на исклучувањето странци било суштински напад врз нивните права. Политичкиот говор што подгревал омраза заснована на религиозни, етнички или културни предрасуди бил закана за општествениот мир и политичката закана во демократските земји, особено во изборен контекст каде што влијанието на расистичките или ксенофобните коментари е поштетно. Навредите, исмевањето или клеветите насочени кон дадени групи од населението или поттикнувањето дискриминација, како во дадениот предмет, биле доволни властите да ѝ дадат приоритет на борбата против говорот на омраза.

с. Употреба на Член 17 како помош во толкувањето

118. Во *Јерсилд против Данска*, 1994, жалителот, новинар, направил документарец што содржел извадоци од интервју со група млади луѓе што изјавиле, особено, дека „црниците“ и „странските работници“ биле „животни“ и дилери. Жалителот и младите биле осудени поради тоа. Иако тие забелешки не биле заштитени со Член 10, за спорниот документарец, земен во целина, не можело објективно да се смета дека има за цел да шири расистички ставови и идеи. Иако не биле изрично повлечени неморалот, опасностите и незаконитоста на поттикнувањето расна омраза, воведот на водителот и однесувањето на жалителот во текот на интервјуата јасно го оградуваат од интервјуираните лица (§§ 33-35). Затоа осудителната пресуда за жалителот не била оправдана според Член 10.

119. Во *Р.Л. против Швајцарија* (одл.), 2003, судот имплицитно се повикал на Член 17 за да ја одбие како очигледно неоснована жалбата по Член 10 за заплената на два диска и три плочи со расистичка пропаганда. Бидејќи материјалите биле насочени против основните вредности на Конвенцијата, попречувањето било „неопходно во едно демократско општество“.

2. Омраза на етничка основа

а. Омраза против Ромите

і. Непримена на Член 17

120. Во *Вона против Унгарија*, 2013, здружението на чие чело бил жалителот било укинато по низа собири и протести низ Унгарија, вклучително и во села со бројна ромска популација. Во текот на овие настани, активисти на здружението марширале во воена формација, носеле војнички униформи и давале поздрави и наредби. Паравоената формација потсетувала на унгарското нацистичко движење (Вкрстени стрели), главен дел на режимот одговорен за масовното истребување на Ромите во Унгарија. Судот не бил наклонет да го примени Член 17 во дадениот предмет, во однос на сериозното ограничување на правото на слобода на здружување на жалителот. Активностите на здружението не откривале *prima facie* намера да се оправда или пропагира тоталитарна идеологија и жалителот ниту изразил презир кон жртвите на тоталитарниот режим, ниту припаѓал на група со тоталитарни амбиции (§§ 34-39). Судот на крај не утврдил повреда на Член 11. Со оглед на историското искуство на Унгарија по власта на Вкрстените стрели, не можело да се очекува властите да чекаат развој на настаните пред да интервенираат кога биле соочени со обемно и координирано заплашување што иако не било придружено со насилство, можело да се смета за прв чекор кон спроведувањето политика на расна сегрегација, каде што таквата политика е некомпатибилна со темелните демократски вредности (§§ 66-69).

іі. Употреба на Член 17 како помош во толкувањето

121. Во *Молнар против Романија* (одл.), 2012, жалителот бил осуден за дистрибуција

на постери што ги содржеле следните пораки: „Спречете Романија да стане земја на Ромите“ или „На Романија ѝ требаат деца, не хомосексуалци“. Според мислењето на Судот, пораките имале за цел да поттикнат омраза кон ромското малцинство и хомосексуалното малцинство, и претставувале сериозна закана за јавниот ред и се коселе со темелните вредности на Конвенцијата и демократското општество. Тие постапки биле некомпатибилни со демократијата и човековите права и затоа, во согласност со Член 17, не биле заштитени со Член 10 (§ 23). Во секој случај, осудителната пресуда за жалителот била „неопходна во едно демократско општество“ и жалбата била отфрлена како очигледно неоснована.

b. Антисемитизам

122. Предмети со антисемитизам разгледувавме и погоре под „[нацистичка идеологија](#)“, а и подолу под „[Негирање на холокаустот и сродни прашања](#)“.

i. Примена на Член 17

123. Во следните предмети, со примена на Член 17 жалбите по Член 10, 11 и 14 биле отфрлени како некомпатибилни *ratione materiae* со одредбите на Конвенцијата.

124. Во [Павел Иванов против Русија](#) (одл.), 2007, сопственикот и уредник на весник бил осуден за пишување и објавување низа статии што ги прикажуваат Евреите како извор на злото во Русија и повикуваат на нивно исклучување од општествениот живот. Тој обвинил цела една етничка група дека заговара против рускиот народ, припишал фашистичка идеологија на еврејското водство и го одрекувал правото на Евреите на национално достоинство. Судот немал сомнежи за јасниот антисемитски тон на ставовите на жалителот. Таков еден општ и жесток напад врз една етничка група претставувал напад на основните вредности на Конвенцијата, и тоа толеранција, општествен мир и недискриминација.

125. Во [В.П. и други против Полска](#) (одл.), 2004, жалителите биле спречени да основаат здружение. Доказите ја оправдале потребата да се повика на Член 17, со оглед на тоа дека меморандумот за здружување го наведуваат прогонот на Полјаците од еврејското малцинство и постоењето на нееднаквост меѓу нив може да се гледа како обнова на антисемитизмот. Згора на тоа, тонот на поднесоците на жалителите до Судот исто така бил антисемитски.

ii. Неупотреба на Член 17

126. Во [Балсите-Лидеикиене против Литванија](#), 2008, жалителот, издавач, добил административно предупредување поради издание што содржело изјави што промовирале територијални претензии, изразуваале агресивен национализам и ги посочувале Евреите и Полјаците како сторители на воени злосторства и геноцид против Литванците. Непродадените примероци од изданието биле конфискувани. Судот не утврдил повреда на Член 10 бидејќи оспорените изјави што поттикнувале омраза против Полјаците и Евреите биле причина за загриженост на властите, особено со оглед на чувствителната природа на прашањата на националните малцинства и територијалниот интегритет по обновувањето на литванската независност во 1990 (§§ 78-79). Судот не дал свој предлог за примена на Член 17.

c. Други видови етничка омраза

i. Непримена на Член 17

127. Во [Здружение на граѓани „Радко“ и Паунковски против поранешна југословенска Република Македонија](#), 2009, здружението жалител било укинато поради негирање на етничкиот идентитет на македонскиот народ. Судот не увидел потреба да го примени Член 17 и утврдил повреда на Член 11 бидејќи немало конкретни докази дека здружението одбрало политика што претставува вистинска и непосредна закана за јавниот ред, македонското општество или државата.

128. Во [Перинчек против Швајцарија](#) [ГСС], 2015, Судот не увидел причина да го

примени Член 17 во врска со изјавите што ги оспорувале квалификациите на масовното депортирање и масакрите што ги претрпеле Ерменците во Отоманското Царство како геноцид. Тие изјави, читани во целост и во контекст, не може да се сметаат за повик на насилство, омраза или нетолеранција. Особено, жалителот, турски политичар, ниту изразил презир кон жртвите, ниту пак користел навредливи зборови за Ерменците. Контекстот не барал автоматска претпоставка на расистички и антидемократски намери (§§ 233-239). Било утврдено дека кривичната пресуда во Швајцарија претставува повреда на Член 10.

ii. Употреба на Член 17 како помош во толкувањето

129. Во *Стомакин против Русија*, 2018, Судот ги анализираше, меѓу другото, изјавите на жалителот што претставувале разни навреди како типични и карактеристични за сите Руси и православни верници. Во тој поглед, Судот имплицитно се повикал на Член 17 и забележал дека такви општи напади врз етнички и религиозни групи се спротивни на основните вредности на Конвенцијата, и тоа толеранција, општествен мир и недискриминација (§§ 120-122). Било утврдено дека пресудата за жалителот била несразмерна и претставува повреда на Член 10.

iii. Неупотреба на Член 17

130. Во *Балсите-Лидеикиене против Литванија*, 2008, управната казна изречена на издавач главно за изјави што ги обвинувале Евреите и Полјаците за воени злосторства и геноцид против Литванците, не била утврдена како повреда на Член 10. Судот не се повикал на Член 17.

3. Хомофобија

а. Употреба на Член 17 како помош во толкувањето

131. Во *Молнар против Романија* (одл.), 2012, Судот ја разгледувал осудителната пресуда против жалителот поради дистрибуцијата на постери со пораки насочени, меѓу другото, против хомосексуалното малцинство (на пример, „На Романија ѝ требаат деца, а не хомосексуалци“). Според Судот, по дејство на Член 17, жалителот не можел да се повика на Член 10 бидејќи неговото однесување било некомпатибилно со демократските и човековите права. Предметот бил отфрлен како очигледно неоснован бидејќи пресудата против жалителот во секој случај не претставувала повреда на Член 10.

б. Неупотреба на Член 17

132. Во *Вејделанд и други против Шведска*, 2012, Судот ја разгледувал пресудата против жалителот поради оставање хомофобични летоци во шкафчињата на ученици во средно училиште. Во летоците стоело дека хомосексуалноста е „девијантна сексуална склоност“ и има „морално деструктивен ефект“ врз општеството и е одговорна за ширењето на ХИВ и СИДА. Се тврдело и дека „хомосексуалното лоби“ се обидува да ја ублажи педофилијата. Според судот, иако оспорените изјави директно не препорачале лоши постапки, тие биле сериозни и штетни наводи (§§ 54-55). Судот не го покренал прашањето за примена на Член 17 со свој предлог. Сепак, не била утврдена повреда на Член 10, со оглед на повладливата и чувствителна возраст на учениците и непостоењето можност да одбијат или прифатат такви летоци (§ 56).

4. Религиозна омраза

а. Омраза кон немуслиmani

i. Примена на Член 17

133. Во *Белкасем против Белгија* (одл.), 2017, жалителот се пожалил за кривичната пресуда поради снимките на платформата *YouTube* во кои повикува да се совладаат

немуслиманите, да им се одржи лекција и на борба против нив. Според Судот, таков општ и жесток напад што подгрева омраза и насилство кон сите немуслимани бил некомпатибилен со вредностите за толеранција, општествен мир и недискриминација. По дејство на Член 17, жалбата по Член 10 била одбиена како некомпатибилна *ratione materiae* со одредбите на Конвенцијата.

ii. Непримена на Член 17

134. Во *Ибрагим Ибрагимов и други против Русија*, 2018, жалителите издале или нарачале издавање книги од збирката Рисале-И Нур, егзегеза на Куранот напишана од познатиот турски муслимански академик Саид Нурси во првата половина на 20 век. Книгите биле прогласени за екстремистичка литература, што довело до забрана за нивно издавање и дистрибуција. Домашниот суд забележал дека во една од книгите немуслиманите се третираат како инфериорни на муслиманите бидејќи муслиманите се опишани како „верници“ и „праведни“, а сите други како „неморални“, „филозофи“, „празни зборувачи“ и „мали луѓе“. Книгата исто така вели дека е „бесконечно тешко дело“ да не си муслиман. Судот го одбил првичниот приговор на владата по Член 17 и утврдил повреда на Член 10 бидејќи не е покажано дека оспорените изјави може да поттикнат насилство, омраза или нетолеранција. Текстовите на Саид Нурси припаѓале на умерениот централен ислам, се залагале за толерантни односи и соработка меѓу религиите, и биле против употреба на насилство. Немало докази дека книгите, преведени на 50 јазици, предизвикале религиозни тензии или довеле до штетни последици, а камоли насилство, во Русија или на друго место. Тие не ги навредувале, исмевале или клеветеле немуслиманите, ниту пак преставуваат несоодветно пропагирање и немаат за цел да им ги наметнат на сите нивните религиозни симболи или да воведат општество засновано на религиозни начела (§§ 116-123).

b. Исламофобија

i. Примена на Член 17

135. Во *Норвуд против Обединетото Кралство* (одл.), 2004, жалителот бил осуден поради постер што го поставил на прозорецот на својот стан со слика од кулите близначки во пламен, зборовите „Исламот да си оди од Британија - Заштитете го британскиот народ“ и симбол на полумесечина и ѕвезда во знак за забрана. Таков општ и жесток напад врз религиозна група, поврзување на групата во целост со тежок терористички чин, било некомпатибилно со вредностите изнесени и гарантирани во Конвенцијата. По дејство на Член 17, постапката не ужива заштита од Член 10 и 14. Судот го отфрлил аргументот на жалителот дека постерот бил прикажан во рурална област каде што нема расни или религиозни тензии, и затоа немало докази дека ниту еден муслиман го видел постерот. Жалбата била одбиена како некомпатибилна *ratione materiae* со одредбите на Конвенцијата.

ii. Непримена на Член 17

136. Во *Сулас и други против Франција*, 2008, жалителите, писател и издавачи, биле осудени поради објавување книга што ја брани идејата за војна со етнички поход против муслиманите кои, наводно, ја преплавувале Европа. Муслиманските имигранти биле претставени како криминогени, дека го злоупотребуваат социјалното осигурување, дека вршат ритуално силување на европски жени и, општо земено, дека се водат со франкофобија и анти-европски расизам. Спорните делови од книгата не биле доволно сериозни да оправдаат примена на Член 17 (§ 48). Сепак, Судот не утврдил повреда на Член 10, имајќи ја предвид широката маргина на уважување што им се дава на властите кои се соочуваат со проблемот на социјална интеграција на имигрантите и тензиите што доведуваат до насилни судири меѓу полицијата и некои радикални елементи на имигрантската популација (§§ 36-37).

iii. Употреба на Член 17 како помош во толкувањето

137. Во *Серо против Франција* (одл.), 2004, жалителот, наставник, бил отпуштен по осудителната пресуда за објавување статија во училишниот весник што го добивале сите ученици и родителите. Статијата спомнувала „муслимански орди што не може да се асимилираат“, кои се појавиле, „граделе џамии насекаде“ и наметнувале шамии. Судот разгледувал дали тие забелешки треба да се отстранат од заштитата на Член 10 според Член 17. Жалбата на жалителот во секој случај била очигледно неоснована. Неспорно расистичката содржина на статијата била некомпатибилна со должностите и одговорностите на наставниците кои се симбол на авторитет во очите на учениците и треба да се актери во образованието на демократско граѓанство, што е основно за борба против расизмот и ксенофобијата.

iv. Неупотреба на Член 17

138. Во *Ле Пен против Франција* (одл.), 2010, жалителот, поранешен претседател на француската партија „Народен фронт“, бил осуден за изјавите во кои го претставува брзиот раст на „муслиманската заедница“ како постојна закана за достоинството и безбедноста на францускиот народ. Според мислењето на Судот, било веројатно спорните коментари да поттикнат чувства на одбивање и непријателство, особено во контекст на тензичниот процес на интеграција на имигрантите во Франција. Сепак, Судот сметал дека нема потреба да го покрене прашањето на Член 17 по свој предлог и го одбил предметот како очигледно неоснован.

Ф. Негирање на холокаустот и сродни прашања

139. Судот и Комисијата недвојбено претпоставуваат дека негирањето на холокаустот поттикнува омраза и нетолеранција. Особено, оправдувањето тоа негирање да биде кривично дело не е толку во тоа дека се работи за јасно утврден историски факт, туку во тоа дека со оглед на историскиот контекст на засегнатите држави, неговото негирање, макар и маскирано како непристрасно историско истражување, треба да се гледа како конотација на антидемократска идеологија и антисемитизам (*Перинчек против Швајцарија* [ГСС], 2015, §§ 234 и 243).

1. Примена на Член 17

140. Во *Гарауди против Франција* (одл.), 2003, на жалителот му била изречена кривична казна поради книгата во која го одрекувал постоењето на гасни комори; го опишувал систематското и масовно истребување на Евреите како „лага“, а холокаустот како „мит“; го нарекувал нивниот приказ „шоа бизнис“ или „мистификација за политички цели“; и го оспорувал бројот на еврејски жртви и причината за нивната смрт. Згора на тоа, тој ги тривијализирал тие дела со споредба со дела за кои ги обвинувал сојузниците и ја оспорувал легитимноста и ги оспорувал активностите на трибуналот во Нирнберг. Според Судот, главната содржина и општиот тон на книгата на жалителот, а со тоа и нејзината цел, биле значително ревизионистички и затоа биле против темелните вредности на Конвенцијата, имено правда и мир. Негирањето на реалноста на злосторствата против човештвото, како на пример холокаустот, имало за цел да го рехабилитира национал-социјалистичкиот режим и да ги обвини самите жртви за фалсификување на историјата. Затоа таквото негирање претставува еден од најсериозните облици на расна клевета на Евреите и поттикнување омраза против нив. Според Член 17, жалбата на жалителот по Член 10 била прогласена за некомпатибилна *ratione materiae* со одредбите на Конвенцијата. Бидејќи пресудата против жалителот се однесувала и на неговата критика на државата Израел и еврејската заедница, овој дел од жалбата бил очигледно неоснован: тој не се ограничил на таква критика, туку се стремел кон докажана расистичка цел.

141. Во *Вич против Германија (бр. 2)* (одл.), 2005, жалителот бил осуден за своите изјави упатени кон добро познат историчар во приватно писмо. Тој не ги негирал ниту холокаустот, ниту постоењето на гасните комори. Сепак, негирал еднакво значајна и

востановена околност на холокаустот затоа што сметал дека е лажна пропаганда тоа дека Хитлер и Национал-социјалистичката партија (*NSADP*) го планирале, почнале и организирале масовното убивање Евреи. Според Судот, тие изјави го покажале презирот на жалителот кон жртвите на холокаустот. Фактот што тие биле искажани во приватно писмо, а не пред голема публика се сметал за нерелевантен. Со примена на Член 17, жалбата по Член 10 била отфрлена како некомпатибилна *ratione materiae* со одредбите на Конвенцијата.

142. Во *М'Бала М'Бала против Франција* (одл.), 2015, жалителот, комичар вклучен во политички активности, бил осуден поради свој настап каде што ја повикал публиката „громко“ да го поздрават неговиот гостин, академик, добро познат по своите негирачки мислења. Жалителот потоа поканил актер облечен во облека опишана како „облека на светлината“ - пижами со пруги налик на облеката што ја носеле депортираните Евреи, со пришиена жолта ѕвезда со зборот „Евреин“ - да му додели на академикот „награда за непостојаност и навредливост“. Наградата била во облик на свеќник со три гранки (свеќникот со седум гранки е симбол на еврејската религија), со јаболко на секоја гранка. Во главното место што го добил гостинот и деградирачкиот приказ на жртвите на депортирањето на Евреите соочени со човек кој го негирал нивното истребување, Судот видел приказ на омраза и антисемитизам и поддршка за негирањето на холокаустот. Згора на тоа, жалителот не се дистанцирал од ставовите на својот гостин кој со описот „афирмационисти“ на оние што го опишале како негирач поставил „утврдени историски факти“ на исто рамниште со став што се коси со основните вредности на Конвенцијата, имено правда и мир. Поканата на гостинот да даде поинаков правопис на зборот „афирмационисти“ очигледно имала за цел преку игра со зборови да ја поттикне публиката да размислува дека елементите на историската вистина ги водат „ционистички“ (*zionistes*) мотиви, што е вообичаено размислување меѓу негирачите. Понатаму, описот на облеката од концентрационите логори како „облека на светлината“ во најмала рака го покажала презирот на жалителот кон жртвите на холокаустот (§§ 36-38). Блатантниот приказ на антисемитски и став на омраза маскиран како уметнички настап не можел да се сведе на облик на забава, колку и да бил сатиричен и провокативен, коешто би имало заштита од Член 10. Тоа било опасно како и целосен и остар напад и затоа повлекло примена на Член 17 (§§ 39-40). Жалбата била одбиена како некомпатибилна *ratione materiae* со одредбите на Конвенцијата.

2. Непримена на Член 17

143. Во *Леидју и Исорни против Франција*, 1998, Судот не нашол основа да го примени Член 17 во однос на издание што дало позитивен приказ на Маршал Петан, шефот на државата во вишиевска Франција во 1940-1944, иако било испуштено, меѓу другото, да се спомне неговата одговорност за депортирање во логори на смртта на илјадници Евреи. Без да се намали тежината на секој обид да се затскријат тие факти, Судот сметал дека тој пропуст требало да се разгледува во светлина на низа други околности на предметот (§ 54). На крај било утврдено дека кривичната осуда против жалителите претставува повреда на Член 10.

3. Употреба на Член 17 како помош во толкувањето

144. Комисијата има разгледувано повеќе предмети по Член 10 во врска со негирањето на холокаустот. Во тие предмети била соочена со изјави што речиси секогаш доаѓале од лица што изразувале ставови слични на нацистичките или поврзани со движења инспирирани од нацизмот што фрлале сенка на реалноста на прогонот и истребувањето на милиони Евреи под нацистичкиот режим; во кои се тврди дека холокаустот е лага, измислен како средство за политичка изнуда; се негира или оправдува постоењето на концентрациони логори; се тврди дека гасните комори во тие логори или не постоеле или дека бројот на лица убиени во нив бил претеран и технички невозможен. Комисијата често се повикува на историското искуство на засегнатите држави, ги опишува тие изјави како напади врз еврејската заедница, што се коси со правдата и мирот и е одраз на расна и религиозна дискриминација. Член 17

се користи да се поддржи заклучокот дека обжалените попречувања (кривични пресуди, заплена на изданија, отпуст од воена служба, обврска за политичка партија да ги спречи оспорените изјави на конференција) биле „неопходни во едно демократско општество“. Жалбите биле одбиени како очигледно неосновани (види одлуки на Комисијата во *X., B., P. и K. против Австрија* 1989; *Ф.П. против Германија*, 1993; *Охензбергер против Австрија*, 1994; *Валенди против Германија*, 1995; *Ремер против Германија*, 1995; *Хонзик против Австрија*, 1995; *Nationaldemokratische Partei Deutschlands Bezirksverband München-Oberbayern против Германија*, 1995; *Рехандл против Австрија*, 1996; *Маре против Франција*, 1996; *Д.И. против Германија*, 1996; и *Нахтман против Австрија*, 1998).

145. Судот го следел истиот пристап во *Вич против Германија* (одл.), 1999, и се повикал на Член 17 да ја прогласи за очигледно неоснована жалбата на жалителот за пресудата против него поради негирање на постоењето на гасните комори и масовните убиства во нив.

146. Во *Голниш против Франција* (одл.), 2011, жалителот, десничарски политичар и универзитетски професор, бил суспендиран од предавање и истражување на универзитетот пет години затоа што на конференција за печат изнел став дека гасните комори во концентрационите логори и бројот на мртви во нив биле отворени за слободна дискусија за историчарите. Судот се повикал на судската пракса за Член 17 и ја одбил жалбата по Член 10 како очигледно неоснована. Жалителот не може да не бил свесен дека неговите изјави може да фрлат сенка на обемот на истребување на Евреите во Втората светска војна, особено во контекст на дебата на универзитетот поради негирачките и расистички ставови што ги бранеле дел од професорите. Неговиот можен придонес за негирачкиот дискурс и следствениот неред на универзитетот биле некомпатибилни со неговите должности и одговорности како професор.

147. Во *Вилијамсон против Германија* (одл.), 2019, жалителот, католички бискуп, бил осуден поради изјави во интервју во кои го негира постоењето на гасни комори и убивањето Евреи во нив и го потценува бројот на Евреи што загинале во нацистичките концентрациони логори. Интервјето било во Германија за шведски телевизиски канал. Иако бил свесен дека неговите изјави биле предмет на кривична одговорност во Германија и може да привлечат особен интерес таму, жалителот не направил никаков договор со шведскиот канал за забрана или ограничување на употребата на снимката од интервјето и тоа можело да се гледа во Германија на сателитска телевизија или на интернет. Судот се повикал на Член 17 и ја одбил жалбата како очигледно неоснована. Според Судот, фактот што жалителот барал да го оствари своето право на слобода на изразување со цел да промовира идеи спротивни на текстот и духот на Конвенцијата имале голема тежина во проценката на неопходноста на попречувањето според Член 10 (§§ 26-27).

4. Неупотреба на Член 17

148. Во првите предмети за негирање на холокаустот, Комисијата не упатила на Член 17 (*X. против Германија*, 1982, одлука на Комисијата; *T. против Белгија*, 1983, одлука на Комисијата).

149. Судот нема пристап до Член 17 во случаи каде што се упатувало на холокаустот без тој да се негира.

150. Во *Хофер и Анен против Германија*, 2011, жалителите, активисти против абортус, биле осудени за клевета поради нивните памфлети против еден доктор каде што стоело „тогаш: холокауст, денес: бебикауст“. Со израмнување на законската активност што ја вршел докторот со масовните убиства извршени во холокаустот, жалителите извршиле сериозна повреда на неговите лични права. Судот не видел потреба да се повика на Член 17 и не утврдил повреда на Член 19, со оглед на специфичниот контекст на германското минато.

151. Во *PETA Deutschland против Германија*, 2012, Судот разгледувал граѓанска забрана за здружение за права на животните да објавува постери со слики од Европски суд за човекови права 35/43 Ажурирано: 31.8.2019

затвореници во концентрациони логори до слики од животни што се чуваат масовно, под насловите „конечно понижување“ и „за животните, сите се нацисти“. Иако кампањата со постери немала цел да ги обезвреди прикажаните затвореници во концентрациони логори, тие биле ставени на исто рамниште како животни и со тоа нивното страдање било банализирано и експлоатирано во интерес на заштитата на животните. Судот не се повикал на Член 17 и сметал дека оспорената забрана не претставува повреда на Член 10.

Г. Историски дебати

1. Непримена на Член 17

152. Во *Леидју и Исорни против Франција*, 1998, жалителите биле осудени поради издавањето неквалификувана пофалба за Маршал Петан, шефот на државата во вишиевска Франција во 1940-1944 и пропуштиле да ја спомнат неговата колаборација со нацистичка Германија за што бил осуден на смрт во 1945. Според Судот, не било соодветно да се примени Член 17 (§ 58). Во однос на аргументот на жалителите дека двојната игра на Петан наводно била корисна за Французите, тоа не влегува во категоријата јасно утврдени историски факти (како холокаустот) чие негирање или ревизија не добиваат заштита од Член 10 по дејство на Член 17 (§ 47). Понатаму, тие изрично искажале неодобрување на „нацистичките злосторства и прогони“ (§ 53). Во врска со испуштањето на одговорноста на Петан за депортирањето во логори на смртта на илјадници Евреи во Франција, тежината на тие факти ја зголемила тежината на секој обид тие да се затскријат. Сепак, со оглед на тоа дека минале четириесет години од тие настани и легитимноста на целта на жалителите, имено да се обезбеди повторно судење за Петан, нивната пресуда била несразмерна, што претставува повреда на Член 10 (§§ 53-56).

153. Во *Фатулајев против Азербејџан*, 2010, жалителот, новинар, бил осуден на казна затвор поради изјавите за масакрот Коџали што се случил во текот на војната во Нагорно-Карабах. Иако според општоприфатената верзија стотици азербејџански цивили биле убиени од страна на ерменските оружени сили со наводна помош на руската армија, жалителот тврдел дека некои азербејџански борци можеби убиле некои од жртвите и им ги осакатиле труповите и дека можеби и тие биле одговорни што не го спречиле големото крвопролевање со тоа што не им дозволиле на бегалците да искористат патека за бегство. Судот не го применил Член 17 бидејќи во дадениот предмет не се работи за негирање или ревизија на јасно утврдени историски факти како холокаустот (§ 81). Жалителот не се обидел да го негира фактот на масовните убиства, да ги ослободи од одговорност оние што генерално се прифаќа дека биле сторителите, да ја ублажи нивната одговорност или на друг начин да ги одобри нивните постапки. Ниту пак сакал да ги понижи или омаловажи жртвите од Коџали или да фрли сомнеж на тежината на страдањето што им било нанесено (§§ 81 и 98). Судот на крај утврдил повреда на Член 10 бидејќи не било убедливо покажано дека оспорените изјави ги оцрнувале конкретните лица што биле приватни тужители во предметот на жалителот. Згора на тоа, изрекувањето казна затвор за медиумски престап одговара на новинарска слобода на изразување само во исклучителни околности како, на пример, во случаи на говор на омраза или поттикнување насилство (§ 103).

154. Во предметот *Перинчек против Швајцарија* [ГСС] (2015) се работи за турски политичар што во Швајцарија јавно изразил став дека масовните депортирања и масакри на Ерменците во Отоманското Царство во раниот 20 век не претставувале геноцид и дека наводите за ерменски геноцид биле „меѓународна лага“ измислена од „империјалистите“. Судот утврдил повреда на Член 10 и не гледал основа за примена на Член 17. Прво, изјавите на жалителот читани во целина и во непосредниот и поширок контекст не може да се гледаат како облик на поттикнување омраза, насилство или нетолеранција кон Ерменците. Тој не изразил презир или омраза кон жртвите, не ги нарекол Ерменците лажговци, не користел навредливи поими кон нив, ниту се обидел да ги стереотипизира (§ 246). Ниту пак ја релативизирал тежината на

тие трагични настани или ги прикажал како правилни (§ 240). Второ, без оглед на огромната важност што ерменската заедница им ја придава на тие настани како геноцид, Судот не можел да прифати дека изјавите на жалителот, кои биле насочени кон „империјалистите“, биле толку навредливи за достоинството на жртвите и нивните потомци за да повлечат кривични мерки во Швајцарија, особено со оглед на нивното ограничено влијание и изминатите 90 години од тие настани (§§ 250, 252 и 254). Трето, за разлика од предметите поврзани со негирањето на холокаустот, немало директна врска меѓу Швајцарија и оспорените масакри, и контекстот не барал автоматска претпоставка на расистички и антидемократски намери. Ниту пак имало основа да се заклучи дека имало такви намери или да се очекува сериозен набој меѓу Турците и Ерменците во Швајцарија поради тоа (§§ 234 и 243-244).

2. Употреба на Член 17 како помош во толкувањето

155. Во *Шови и други против Франција*, 2004, жалителите биле осудени за јавна клевета бидејќи напишале и објавиле книга што земена во целина сугерира, преку импликации, дека извесни важни членови на движењето на отпорот во Франција во текот на Втората светска војна го предале водачот и со тоа биле одговорни за неговото апсење, страдање и смрт. Судот не видел потреба да се повика на Член 17 бидејќи спорното прашање не спаѓало во категоријата јасно утврдени историски факти како холокаустот. Сепак, обжаленото попречување било во согласност со Член 10 бидејќи авторот не ги испочитувал основните правила на историскиот метод во книгата и дал особено тешки инсинуации (§§ 77-80).

Прилог

Член 17 применет на групи и поединци - преглед на неговата употреба заедно со други одредби од Конвенцијата

Други одредби од Конвенцијата	Член 17 не се применува	Директна примена на Член 17	Непримена на Член 17	Изрично или суштинско повикување на Член 17
Член 5	<i>Лолес против Ирска (бр. 3)</i>			
Член 6	<i>Лолес против Ирска (бр. 3)</i> <i>Варела Геис против Шпанија</i> <i>Марини против Албанија</i> <i>Хизб ут-Тахрир и други против Германија (одл.)</i>			
Член 7	<i>Оулд Дах против Франција (одл.)</i>			
Член 9		<i>Хизб ут-Тахрир и други против Германија (одл.)</i> <i>Касимакунов и Сајбаталов против Русија</i> <i>Германска комунистичка партија (KPD) против Германија, одлука на Комисијата</i>		<i>Каратас и Сару против Франција, одлука на Комисијата</i>
Член 10		<i>Павел Иванов против Русија (одл.)</i> <i>Белкасем против Белгија (одл.)</i> <i>М'Бала М'Бала</i>	<i>Палусински против Полска (одл.)</i> <i>Рубинс против Латвија</i> <i>Open Door и</i>	<i>Стомакин против Русија</i> <i>Пурсел и други против Ирска, одлука на Комисијата</i> <i>Каратас и Сару</i>

Други одредби од Конвенцијата	Член 17 не се применува	Директна примена на Член 17	Непримена на Член 17	Изрично или суштинско повикување на Член 17
		<p><i>против Франција (одл.)</i></p> <p><i>Хизб ут- Тахрир и други против Германија (одл.)</i></p> <p><i>Касимакунов и Сајбаталов против Русија</i></p> <p><i>Германска комунистичка партија (КРД) против Германија, одлука на Комисијата</i></p> <p><i>Нореуд против Обединетото Кралство (одл.)</i></p> <p><i>Гарауди против Франција (одл.)</i></p> <p><i>Хлимерфен и Хагенбек против Холандија, одлука на Комисијата</i></p> <p><i>Вич против Германија (бр. 2) (одл.)</i></p> <p><i>Roј TV A/S против Данска (одл.)</i></p>	<p><i>Dublin Well Woman против Ирска</i></p> <p><i>Лерој против Франција</i></p> <p><i>Орбан и други против Франција</i></p> <p><i>Стерн Таулатс и Роура Капељера против Шпанија</i></p> <p><i>Бингол против Турција</i></p> <p><i>Вајнаи против Унгарија Фратаноло против Унгарија Де Бекер против Белгија, извештај на Комисијата</i></p> <p><i>Фере против Белгија</i></p> <p><i>Перинчек против Швајцарија [ГСС]</i></p> <p><i>Ибрагим Ибрагимов и други против Русија</i></p> <p><i>Сулас и други против Франција</i></p> <p><i>Леидју и Исорни против Франција</i></p> <p><i>Фатулајев против Азербејџан Ифандиев против Бугарија</i></p>	<p><i>против Франција, одлука на Комисијата</i></p> <p><i>Гундуз против Турција (одл.)</i></p> <p><i>Каптан против Швајцарија (одл.)</i></p> <p><i>Фабер против Унгарија</i></p> <p><i>Јерсилд против Данска Р.Л. против Швајцарија (одл.)</i></p> <p><i>Молнар против Романија (одл.)</i></p> <p><i>Серо против Франција (одл.)</i></p> <p><i>Шови и други против Франција</i></p> <p><i>Вич против Германија (одл.)</i></p> <p><i>Голниш против Франција (одл.)</i></p> <p><i>Вилијамсон против Германија (одл.)</i></p> <p><i>Шимуниќ против Хрватска (одл.)</i></p> <p><i>Кинен против Германија, одлука на Комисијата</i></p> <p><i>Х. против Австрија, одлука на Комисијата</i></p> <p><i>Х., В., П. и К против Австрија, одлука на Комисијата</i></p> <p><i>Охензбергер против Австрија, одлука на Комисијата</i></p> <p><i>Шиманек против Австрија (одл.)</i></p> <p><i>Ф.П. против Германија, одлука на Комисијата</i></p> <p><i>Валенди против Германија,</i></p>

Други одредби од Конвенцијата	Член 17 не се применува	Директна примена на Член 17	Непримена на Член 17	Изрично или суштинско повикување на Член 17
				<p>одлука на Комисијата</p> <p><i>Ремер против Германија</i>, одлука на Комисијата</p> <p><i>Хонзик против Австрија</i>, одлука на Комисијата</p> <p><i>Nationaldemokratische Partei Deutschlands Bezirksverband München-Oberbayern против Германија</i>, одлука на Комисијата</p> <p><i>Ребхандл против Австрија</i></p> <p><i>Маре против Франција</i>, одлука на Комисијата</p> <p><i>Д.И. против Германија</i>, одлука на Комисијата</p> <p><i>Нахтман против Австрија</i>, одлука на Комисијата</p> <p><i>Катамадзе против Грузија</i> (одл.)</p>
Член 11		<p><i>Хизб ут-Тахрир и други против Германија</i> (одл.)</p> <p><i>Касимакунов и Сајбаталов против Русија</i></p> <p><i>В.П. и други против Полска</i> (одл.)</p> <p><i>Германска комунистичка партија (KPD) против Германија</i> одлука на Комисијата</p>	<p><i>Обединета комунистичка партија на Турција и други против Турција</i></p> <p><i>Социјалистичка партија и други против Турција</i></p> <p><i>Партија на слободата и демократијата (ÖZDEP) против Турција</i> [ГСС]</p> <p><i>Сидиропулос и други против Грција</i></p> <p><i>Здружение на граѓани „Радко“ и Паунковски против поранешна југословенска Република Македонија</i></p> <p><i>Partidul Comunistilor</i></p>	<p><i>Хери Батасуна и Батасуна против Шпанија</i></p> <p><i>Каратас и Сари против Франција</i>, одлука на Комисијата</p> <p><i>Refah Partisi (Партија на благосостојбата) и други против Турција</i> [ГСС]</p>

Други одредби од Конвенцијата	Член 17 не се применува	Директна примена на Член 17	Непримена на Член 17	Изрично или суштинско повикување на Член 17
			<i>(Nepeseristi) и Унгуреану против Романија</i> <i>Вона против Унгарија</i>	
Член 13		<i>Хизб ут-Тахрир и други против Германија (одл.)</i>		
Член 14		<i>Павел Иванов против Русија (одл.)</i> <i>Касимакунов и Сајбаталов против Русија</i> <i>Хизб ут-Тахрир и други против Германија (одл.)</i> <i>Норвуд против Обединетото Кралство (одл.)</i> <i>В.П. и други против Полска (одл.)</i>		<i>Х., В., П. и К. против Австрија, одлука на Комисијата</i>
Член 35-3(а) Злоупотреба на правото на индивидуална жалба				<i>Кох против Полска (одл.)</i>
Член 1 од Протокол 1				<i>Хизб ут-Тахрир и други против Германија (одл.)</i>
Член 3 од Протокол 1		<i>Хлимерфен и Хагенбек против Холандија</i> одлука на Комисијата	<i>Паксас против Литванија [ГСС]</i>	<i>Жданокa против Латвија [ГСС]</i>

Список на цитирани предмети

Судската пракса цитирана во овој Водич упатува на пресуди или одлуки донесени од страна на Судот и на одлуки или извештаи на Европската комисија за човекови права („Комисијата“).

Освен ако е поинаку наведено, сите референци се за пресуда по меритумот донесена од совет на Судот. Кратенката „(одл.)“ укажува дека е цитирана одлука на судот, а „[ГСС]“ дека предметот го разгледувал Големиот судски совет.

Пресудите на советот што не се финални во смисла на Член 44 од Конвенцијата се обележани со ѕвездичка во списокот подолу. Член 44 § 2 од Конвенцијата вели: „Пресудата на судскиот совет станува конечна (а) кога страните изјавуваат дека нема да бараат предметот да биде доставен пред Големиот судски совет; или (б) три месеци од датумот на донесувањето на пресудата, доколку не било побарано предметот да биде доставен пред Големиот судски совет; или (в) доколку групата на Големиот судски совет го отфрли барањето доставено врз основа на Член 34.“ Во случаи кога барањето за доставување го прифаќа групата на Големиот судски совет, пресудата на судскиот совет не станува конечна и затоа нема правно дејство; конечна станува последователната пресуда на Големиот судски совет.

Линковите до предметите цитирани во електронската верзија на Водичот водат до базата HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) која дава пристап до судската пракса на Судот (пресуди и одлуки од Големиот судски совет, судскиот совет и Комитетот, комуницирано предмети, советодавни мислења и правни резимеа од информативната белешка за судска пракса) и на Комисијата (одлуки и извештаи) и до резолуциите на Комитетот на министри.

Судот ги донесува пресудите и одлуките на англиски и/или француски, неговите два службени јазици. HUDOC содржи превод на голем број важни предмети на повеќе од триесет неслужбени јазици и линкови до околу сто електронски збирки на судска пракса изготвени од трети лица. Сите јазични верзии достапни за цитираните предмети се достапни преку јазичето „јазични верзии“ во базата HUDOC, јазиче што може да го најдете откако ќе кликнете на линкот за предметот.

—А—

Ashingdane v. the United Kingdom, 28 мај 1985, серија А бр. 93
Association of Citizens “Radko” and Paunkovskiv. the former Yugoslav Republic of Macedonia, бр. 74651/01, ЕКЧП 2009

—В—

Balsytė-Lideikienė v. Lithuania, бр. 72596/01, 4 ноември 2008
Belkacem v. Belgium (одл.), бр. 34367/14, 27 јуни 2017
Bingöl v. Turkey, бр. 36141/04, 22 јуни 2010
Bîrsan v. Romania (одл.), бр. 79917/13, 2 февруари 2016

—C—

Campbell and Cosans v. the United Kingdom, 25 февруари 1982, серија А бр. 48
Campbell and Fell v. the United Kingdom, 28 јуни 1984, серија А бр. 80
Chauvy and Others v. France, бр. 64915/01, ЕКЧП 2004-VI
Contrada v. Italy, бр. 27143/95, одлука на Комисијата од 14 јануари 1997, одлуки и извештаи (DR) 88-B

—D—

D.I. v. Germany, бр. 26551/95, одлука на Комисијата од 26 јуни 1996
De Becker v. Belgium, бр. 214/56, извештај на Комисијата од 8 јануари 1960, серија В бр. 2
Delfi AS v. Estonia [ГСС], бр. 64569/09, ЕКЧП 2015

—E—

E.S. v. Austria, бр. 38450/12, 25 октомври 2018
Engel and Others v. the Netherlands, 8 јуни 1976, серија А бр. 22
Erdel v. Germany (одл.), бр. 30067/04, 13 февруари 2007

—F—

F.P. v. Germany, бр. 19459/92, одлука на Комисијата од 29 март 1993
Fáber v. Hungary, бр. 40721/08, 24 јули 2012
Fatullayev v. Azerbaijan, по. 40984/07, 22 април 2010
Féret v. Belgium, бр. 15615/07, 16 јули 2009
Fratanoló v. Hungary, бр. 29459/10, 3 ноември 2011
Freedom and Democracy Party (ÖZDEP) v. Turkey [ГСС], бр. 23885/94, ЕКЧП 1999-VIII

—G—

Garaudy v. France (одл.), бр. 65831/01, ЕКЧП 2003-IX
German Communist Party (KPD) v. Germany, бр. 250/57, одлука на Комисијата од 20 јули 1957
Glimmerveen and Hagenbeek v. the Netherlands, бр. 8348/78 и 8406/78, одлука на Комисијата од 11 октомври 1979, DR 18
Golder v. the United Kingdom, 21 февруари 1975, серија А бр. 18
Gollnisch v. France (одл.), бр. 48135/08, 7 јуни 2011
Gündüz v. Turkey (одл.), бр. 59745/00, ЕКЧП 2003-XI (извадоци)
Gündüz v. Turkey, бр. 35071/97, ЕКЧП 2003-XI

—H—

H, W., P. and K. v. Austria, бр. 12774/87, одлука на Комисијата од 12 октомври 1989, DR 62
Herri Batasuna and Batasuna v. Spain, бр. 25803/04 и 25817/04, ЕКЧП 2009
Hizb ut-Tahrir and Others v. Germany (одл.), бр. 31098/08, 12 јуни 2012
Hoffer and Annen v. Germany, бр. 397/07 и 2322/07, 13 јануари 2011
Honsik v. Austria, бр. 25062/94, одлука на Комисијата од 18 октомври 1995, DR 83-A

— I —

Ibragim Ibragimov and Others v. Russia, бр. 1413/08 и 28621/11, 28 август 2018
Ireland v. the United Kingdom, 18 јануари 1978, серија А бр. 25

— J —

Jersild v. Denmark, 23 септември 1994, серија А бр. 298

— K —

Kaptan v. Switzerland (одл.), бр. 55641/00, 12 април 2001
Karatas and Sari v. France, бр. 38396/97, одлука на Комисијата од 21 октомври 1998
Kasymakhunov and Saybatalov v. Russia, бр. 26261/05 и 26377/06, 14 март 2013
Katamadze v. Georgia (одл.), бр. 69857/01, 14 февруари 2006
Koch v. Poland (одл.), бр. 15005/11, 7 март 2017
Kudrevičius and Others v. Lithuania [ГСС], бр. 37553/05, ЕКЧП 2015
Kühnen v. Germany, бр. 12194/86, одлука на Комисијата од 12 мај 1988, DR 56

— L —

Lawless v. Ireland, бр. 332/57, извештај на Комисијата од 19 декември 1959, серија В бр. 1
Lawless v. Ireland (no. 3), 1 јули 1961, серија А бр. 3
Le Pen v. France (одл.), бр. 18788/09, 20 април 2010
Lehideux and Isorni v. France, 23 септември 1998, *Извештаи за пресуди и одлуки 1998-VII*
Leroy v. France, бр. 36109/03, 2 октомври 2008

— M —

M'Bala M'Bala v. France (одл.), бр. 25239/13, ЕКЧП 2015 (извадоци)
Marais v. France, бр. 31159/96, одлука на Комисијата од 24 јуни 1996, DR 86-B
Marini v. Albania, бр. 3738/02, 18 декември 2007
Miroļubovs and Others v. Latvia, бр. 798/05, 15 септември 2009
Molnar v. Romania (одл.), бр. 16637/06, 23 октомври 2012
Mozer v. the Republic of Moldova and Russia [ГСС], бр. 11138/10, 23 февруари 2016

— N —

Nachtmann v. Austria, бр. 36773/97 и 36773/97, одлука на Комисијата од 9 септември 1998
Nationaldemokratische Partei Deutschlands Bezirksverband München-Oberbayern v. Germany, бр. 25992/94, одлука на Комисијата од 29 ноември 1995, DR 84-A
Nix v. Germany (одл.), бр. 35285/16, 13 март 2018
Norwood v. the United Kingdom (одл.), бр. 23131/03, ЕКЧП 2004-XI

—O—

Ochensberger v. Austria, бр. 21318/93, одлука на Комисијата од 2 септември 1994
Open Door and Dublin Well Woman v. Ireland, 29 октомври 1992, серија А бр. 246-А
Orban and Others v. France, бр. 20985/05, 15 јануари 2009
Ould Dah v. France (одл.), бр. 13113/03, ЕКЧП 2009

—P—

Paksas v. Lithuania [ГСС], бр. 34932/04, ЕКЧП 2011
Palusinski v. Poland (одл.), бр. 62414/00, ЕКЧП 2006-XIV
Partidul Comunistilor (Nepeceristi) and Ungureanu v. Romania, бр. 46626/99, ЕКЧП 2005-I
Pavel Ivanov v. Russia (одл.), бр. 35222/04, 20 февруари 2007
Perinçek v. Switzerland [ГСС], бр. 27510/08, ЕКЧП 2015
PETA Deutschland v. Germany, бр. 43481/09, 8 ноември 2012
Petropavlovskis v. Latvia, бр. 44230/06, ЕКЧП 2015
Preda and Dardari v. Italy (одл.), бр. 28160/95 и 28382/95, ЕКЧП 1999-II
Purcell and Others v. Ireland, бр. 15404/89, одлука на Комисијата од 16 април 1991, DR 70

—R—

R.L. v. Switzerland (одл.), бр. 43874/98, 25 ноември 2003
Rebhandl v. Austria, бр. 24398/94, одлука на Комисијата од 16 јануари 1996
Refah Partisi (the Welfare Party) and Others v. Turkey [ГСС], бр. 41340/98 и 3 други,
ЕКЧП 2003-II
Remer v. Germany, бр. 25096/94, одлука на Комисијата од 6 септември 1995, DR 82-A
Roj TV A/S v. Denmark (одл.), бр. 24683/14, 17 април 2018
Rubins v. Latvia, бр. 79040/12, 13 јануари 2015

—S—

S.A.S. v. France [ГСС], бр. 43835/11, ЕКЧП 2014
Schimanek v. Austria (одл.), бр. 32307/96, 1 февруари 2000
Seurot v. France (одл.), бр. 57383/00, 18 мај 2004
Sidiropoulos and Others v. Greece, 10 јули 1998, *Извештаи од пресуди и одлуки* 1998-IV
Šimunić v. Croatia (одл.), бр. 20373/17, 22 јануари 2019
Smajić v. Bosnia and Herzegovina (одл.), бр. 48657/16, 16 јануари 2018
Socialist Party and Others v. Turkey, 25 мај 1998, *Извештаи од пресуди и одлуки* 1998-III
Soulas and Others v. France, бр. 15948/03, 10 јули 2008
Sporrong and Lönnroth v. Sweden, 23 септември 1982, серија А бр. 52
Stern Taulats and Roura Capellera v. Spain, бр. 51168/15 и 51186/15, 13 март 2018
Stomakhin v. Russia, бр. 52273/07, 9 мај 2018
Sürek v. Turkey (no. 1) [ГСС], бр. 26682/95, ЕКЧП 1999-IV

—T—

T. v. Belgium, бр. 9777/82, одлука на Комисијата од 14 јули 1983, DR 34

—U—

Ulusoy and Others v. Turkey, бр. 34797/03, 3 мај 2007

United Communist Party of Turkey and Others v. Turkey, 30 јануари 1998, *Извештаи од пресуди и одлуки* 1998-I

—V—

Vajnai v. Hungary, бр. 33629/06, ЕКЧП 2008

Varela Geis v. Spain, бр. 61005/09, 5 март 2013

Vejdeland and Others v. Sweden, бр. 1813/07, 9 февруари 2012

Vogt v. Germany, 26 септември 1995, серија А бр. 323

Vona v. Hungary, бр. 35943/10, ЕКЧП 2013

—W—

W.P. and Others v. Poland (одл.), бр. 42264/98, ЕКЧП 2004-VII

Walendy v. Germany, бр. 21128/93, одлука на Комисијата од 11 јануари 1995, *DR 80-A*

Williamson v. Germany (одл.), бр. 64496/17, 8 јануари 2019

Witzsch v. Germany (одл.), бр. 41448/98, 20 април 1999

Witzsch v. Germany (no. 2) (одл.), бр. 7485/03, 13 декември 2005

—X—

X. v. Austria, бр. 1747/62, одлука на Комисијата од 13 декември 1963

X. v. Germany, бр. 9235/81, одлука на Комисијата од 16 јули 1982, *DR 29*

X., Y. and Z. v. the United Kingdom, бр. 9285/81, одлука на Комисијата од 6 јули 1982, *DR 29*

—Y—

Yazar and Others v. Turkey, бр. 22723/93 и 2 други, ЕКЧП 2002-II

—Z—

Zana v. Turkey, 25 ноември 1997, *Извештаи од пресуди и одлуки* 1997-VII

Ždanoka v. Latvia [ГСС], бр. 58278/00, ЕКЧП 2006-IV

© 2020 Совет на Европа. Сите права се задржани. Правата на користење ги има Европската Унија под одредени услови. Ниту еден дел од публикацијата не смее да се преведува, репродуцира или пренесува, во кој било облик или со кое било средство, електронско (ЦД-ром, Интернет, итн.) или механичко, вклучително и фотокопирање, снимање или каков било систем за складирање или повлекување на податоци, без претходно писмено одобрение од Директоратот за комуникации (F-67075 Стразбург Цедекс или publishing@coe.int).

Советот на Европа е водечка организација за човекови права на континентот. Се состои од 47 земји-членки, вклучително сите членки на Европската Унија. Сите земји-членки на Советот на Европа ја потпишаа Европската Конвенција за човекови права, договор за заштита на човековите права, демократијата и владеење на правото. Европскиот суд за човекови права ја надгледува имплементацијата на Конвенцијата кај земјите-членки.

www.coe.int

Земјите-членки на Европската Унија одлучија да ги спојат своите знаења, ресурси и судбини. Заедно, изградија зона на стабилност, демократија и одржлив развој, притоа зачувувајќи ја културолошката различност, толеранцијата и индивидуалните слободи. Европската Унија е посветена на споделување на своите достигнувања и вредности со земји и луѓе надвор од нејзините граници.

www.coe.int

Овој превод е изработен со финансиска поддршка од Европската Унија. Содржината е исклучиво одговорност на Советот на Европа и не значи дека е приказ на гледишта на Европската Унија.

Translation co-funded
by the European Union

